

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego

(b. zabór rosyjski)

Art. 139. Mylnem jest twierdzenie skargi kasacyjnej oskarżonego, jakoby obowiązek zapalania latarni nie wypływał ani z rozporządzenia Wojewody, ani z rozporządzenia Starosty, boć innego celu owe rozporządzenia mieć nie mogły, a rozporządzenie Starosty z dnia 21 września 1924 r. podaje i godziny zapalania latarni. Ponieważ jednak skarga kasacyjna kwestionuje samą prawomocność rozporządzeń powołanych władz administracyjnych, to stwierdzić należy, iż, na mocy art. 21 i 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 13 listopada r. 1919 (poz. 490), Wojewoda jako zwierzchnia władza wszystkich na obszarze Województwa istniejących a przekazanych mu urzędów i organów, wykonywa nadzór ogólny nad ich działalnością i z urzędu znosi lub zmienia, a co za tem idzie, zatwierdzać może wszystkie rozporządzenia podległych mu urzędów. Skoro więc rozporządzenie Wojewody z dnia 14 lutego r. 1923 nietylko przyjęło do wiadomości zarządzenie policji co do umieszczenia latarni przy bramach, ale i objęło je sankcją karną i zleciło ogłoszenie należyte, to takie rozporządzenie, wydane w zakresie uprawnień wojewody czuwania nad bezpieczeństwem publicznem (art. 7 powołanej poz. 490), stało się prawomocnem po jego należytem ogłoszeniu. To ostatnie było przekazane, jak widać z treści rozporządzenia, właściwemu Staroście, który polecił policji ogłosić rozporządzenie mieszkańcom miasta, zgodnie z art. 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 13 listopada r. 1919 (poz. 489), bo na zasadzie upoważnienia, udzielonego mu przez Wojewodę, przy czem, w myśl tegoż art. 8, sposób ogłoszenia mógł się odbyć i w drodze już ustalonej w danej miejscowości praktyki, a więc przez osobiste zawiadomienie zainteresowanych osób. Oczy-

wiście, nie przeszkadzało to owym osobom zaskarżyć rozporządzenie w drodze instancji, oskarżony jednak nie tylko tego nie uczynił, lecz podporządkował się rozporządzeniu, bo umieścił latarnię. Z rozporządzenia Wojewody wypływa, sam przez się, obowiązek i zapalania w określonym czasie latarni, inaczej bowiem samo rozporządzenie traciłoby rację bytu i wszelką celowość. Niesłusznie przeto mniema skarga kasacyjna, iż powołane rozporządzenie na myśli zapalania latarni nie miało. Ponadto, w związku z rozporządzeniem Wojewody i Starosty, zostało wydane rozporządzenie tego ostatniego z podaniem odpowiednich godzin: było to nie uzupełnienie poprzednich rozporządzeń, ani rozwinięcie, ale raczej instrukcja wewnętrzna, do niższych organów wykonawczych skierowana i podana do wiadomości oskarżonego, który nie chciał się do niej zastosować. Z uwagi, iż art. 139 K. K. ściga sprzeciwianie się osobie, powołanej do baczenia, by przepisy ustawy lub rozporządzenia były przestrzegane, nieusłuchanie żądania policji, opartego na rozporządzeniu Wojewody i Starosty, powinno było w stosunku do oskarżonego w niniejszej sprawie pociągnąć za sobą odpowiedzialność z art. 139 K. K. — Słuszności wywodów powyższych nie przeczy powołane w skardze kasacyjnej orzeczenie Sądu Najwyższego (103 — 1924), albowiem stwierdzona w niem zasada, iż Rada Miejska ma prawo uchwalania na rzecz gminy podatków, bynajmniej jeszcze nie przesądza, by rozporządzenie administracji, mające na celu bezpieczeństwo publiczne, nie posiadało mocy obowiązującej, jeśli jest połączone z wykonywaniem przez ludność obowiązków, związanych z pewnymi z jej strony wydatkami, ale na jej korzyść ustanowionych, gdyż wniosek taki sparaliżowałby działalność władz administracyjnych. Oczywiście nie może tu być mowy o podatku, jak nie jest nim oświecanie klatek schodowych, wywóz śmieci i t. p. Ponadto powołane orzeczenie też uznało prawomocność rozporządzenia władz administracyjnych w omawianym przedmiocie. (O. Kompletu całej Izby II z dn. 24. V. 1928. II K. 2620/27).

Art. 433. Pojęcie marek stemplowych (w autentycznym rosyjskim tekście — „gierbowyja marki”), o których mowa w art. 433—435 K. K., obejmuje wszelkiego rodzaju nalepki, ustawowo ustanowione na stwierdzenie opłat państwowych lub samorządowych, a więc i znaczki poczty państwowej, przyczem ust. 1 cz. I art. 433 przewiduje zdejmowanie z papierów, aktów lub dokumentów, znajdujących się w aktach

instytucyj rządowych lub osób urzędowych, marek stempowych, właśnie już umorzonych, zdjęcie bowiem w celu przywłaszczenia z dokumentów marek nieumorzonych (prawdziwych), a więc będących znakiem wartościowym, stanowi kradzież, względnie przywłaszczenie, dla istoty bowiem tych występów nie ma żadnego znaczenia technika zaboru lub przywłaszczenia, jak np., czy marka nieumorzona została wyjęta z teczki, w której była umieszczona, czy też oddzielona od arkusza znaczków, czy wreszcie zdjęta z dokumentu, do którego została już przyklejona. Pozatem art. 433 K. K. wyraźnie zaznacza, że zdejmowanie marek w warunkach, w ust. 1 cz. I tego przepisu przewidzianych, stanowi przestępstwo tylko w wypadku, jeżeli czynu tego dokonano w ściśle określonym celu, mianowicie w celu zbytu takich marek, jako prawdziwych, albo puszczenia ich w obieg. Przeto zdjęcie przez funkcjonariusza pocztowego z dokumentów, znajdujących się w aktach urzędu pocztowego, chociażby w celu zysku, jak np. w celu zbicia filatelistom, umorzonych znaczków pocztowych, przy nieustaleniu, iżby to zdjęcie miało na celu mianowicie zbył lub puszczenie w obieg tych znaczków, jako prawdziwych, tj. nieumorzonych, nie wypełnia stanu faktycznego wykroczenia z art. 433 K. K. i stanowi jeno przekroczenie dyscyplinarne; natomiast zdjęcie przez takiego funkcjonariusza znaczków nieumorzonych z aktów, znajdujących się u sprawcy z urzędu albo znajdujących się z urzędu pod jego dozorem, zawiera wszystkie ustawowe czynniki przestępstwa, w cz. III art. 578 K. K. przewidzianego. (O. z d. 9. V. 1928. II K. 497/28).

Art. 512. Karalność wtargnięcia w znaczeniu art. 512 K. K. uwarunkowana jest wyłącznością posiadania budynku lub innego pomieszczenia przez pokrzywdzonego, co wynika z tekstu powyższego przepisu, oraz wyjaśnień Komisji Redakcyjnej, powołanej do ułożenia projektu Kodeksu Karnego 1903, która zaznacza, że do karalności czynu niezbędnym jest, aby osoba oskarżona nie miała prawa wejścia do cudzego mieszkania. Skoro więc sąd ustalił, że oskarżony miał prawo przejścia przez mieszkanie oskarżycielki, aby korzystać z wodociągu, znajdującego się w kuchni, to zasadnie nie dopatrywał się cech przestępstwa z art. 512 K. K. w jego czynnie. (O. z d. 7. V. 1928. II K. 130/28).

Art. 549. Skoro sądy obu instancyj ustaliły, na mocy zeznań świadków, dokonanych oględzin miejscowości i orzeczenia geometry, że sporna droga stanowi jedyny dojazd do go-

spodarstw oskarżycieli i że ich sąsiedzi korzystali z niej conajmniej 40 lat, to w myśl orzecznictwa Sądu Najwyższego (143/25), zasadne uznały tę drogę za mającą charakter publiczny w rozumieniu art. 549 K. K. (O. z d. 2. V. 1928. II K. 342/28).

Art. 552. Z tekstu art. 552 K. K. oraz wyjaśnień Komisji Redakcyjnej do projektu tejże ustawy wynika, iż do dokumentów, o których mowa w ust. 1 przytoczonego artykułu, należą dokumenty, które stwierdzają albo, ze względu na swą naturę, mogą stwierdzić prawa majątkowe innej osoby, przy czym obojętną jest forma, w jaką one zostały ujęte, jak również waga ich, jako dowodów prawa, przez nie stwierdzonego, tak iż przedmiotem omawianego przestępstwa może być zarówno dokument nieprawidłowy lub przedawniony, jak też dokument, spisany z zachowaniem największych formalności i całkowicie niesporny. W świetle tych wyjaśnień, będący przedmiotem sprawy niniejszej kwit pieniężny, podpisany na prośbę osoby niepiśmiennej przez kogoś innego, odpowiada pojęciu dokumentu w rozumieniu art. 552 K. K. (O. z d. 7. V. 1928. II K. 408/28).

Ustawa z dnia 23 maja r. 1924 o powszechnym obowiązku służby wojskowej (poz. 609).

Art. 91. Według ustaleń wyroku, działanie oskarżonego polegało na tem, że, będąc obowiązany, jako poborowy r. 1903, zgłosić się do P. K. U. na wiosnę r. 1924, stawił się natomiast do zebrań kontrolnych w d. 29 sierpnia r. 1923 w charakterze rzekomo poborowego r. 1898 i, przedstawivszy Komisj świadomie fałszywy wyciąg z ksiąg ludności z datą swego urodzenia, odbył 3-tygodniowe ćwiczenia wojskowe, poczem został zwolniony z wojska. Tak ustalony czyn oskarżonego stanowi przedsięwzięcie oszukańczych zabiegów w zamiarze bezprawnego zwolnienia się od ustawowej służby wojskowej i żadną miarą nie może być poczytany za chęć skrócenia sobie tejże służby, gdyż istota tego czynu zupełnie nie odpowiada pojęciu skrócenia, jakie nadaje temu określeniu omawiana ustawa w art. 44—50, według których z powyższej ulgi, zmniejszającej normalny okres służby wszystkiego o pół roku, mogą korzystać tylko młodzi ludzie, posiadający wskazany w art. 45 cenzus naukowy. Słuszność tego poglądu w zupełności potwierdza również art. 101 tejże ustawy, który głosi, że przez uchylanie się od służby wojskowej należy rozumieć nietylko

czyn, zmierzający do stałego uchylania się od służby, lecz również i wszelkie działania, dążące do uzyskania nieprawnych odroczeń lub do otrzymania możliwości wypełnienia tego obowiązku w sposób, sprzeczny z przepisem art. 3 tejsze ustawy (uchylanie się d służby wojskowej w czasie i w sposób, ustawą przewidziany). Przepięstwa, przewidziane w art. 90 i 91 ust. z d. 23 maja r. 1924 (poz. 609), polegają na wprowadzeniu lub usiłowaniu wprowadzenia w bład organów władzy, od których jest zależne odroczenie, skrócenie czasu lub zwolnienie od służby wojskowej, przyczem istotnym czynnikiem podmiotowym tych przestępstw jest istnienie u sprawcy zamiaru uzyskania dla siebie tą bezprawną drogą powyższych ulg lub całkowitego zwolnienia. Tym sposobem ustawa nie uzależnia karalności oszukańczych zabiegów, czynionych w celu obejścia przepisów o służbie wojskowej, od osiągnięcia pozytywnych rezultatów przez sprawcę, a nawet nie wymaga faktycznego wprowadzenia w bład odnośnych urzędów, gdyż samo przedsięwzięcie tych zabiegów już wyczerpuje całkowicie skład rzeczonych przestępstw. Skoro więc sąd stwierdził w wyroku, że oskarżony, nie chcąc odsłużyć normalnego okresu służby wojskowej w charakterze poborowego r. 1903, wprowadził w bład komisję kontrolną za pomocą przedstawienia jej świadomie sfałszowanego wyciągu z ksiąg ludności o swem rzekomem urodzeniu w r. 1898, wskutek czego, po odbyciu trzech tygodniowych ćwiczeń, został zwolniony z wojska, to w fałszowanym w ten sposób działaniu oskarżonego właściwie zachodzi idealny zbieg dwóch przestępstw: a) czynu występnego, przewidzianego w art. 91 ust. z dn. 23 maja r. 1924 i polegającego na dopuszczeniu się zabiegów oszukańczych w celu bezprawnego uniknięcia służby w wojsku stałym w przeciągu czasu, oznaczonego w art. 4 tejsze ustawy, i b) występku z art. 441 i 448 K. K. przez użycie w charakterze takiego zabiegu fałszywego świadectwa urodzenia. Z powyższego widać, że użycie przez oskarżonego podrobionego dokumentu stanowiło tylko część składową głównego jego działania — zamierzonego wprowadzenia w bład odnośnych władz, ponieważ jednak obowiązujący Kodeks Karny nie uznaje jednoczynowego zbiegu przestępstw, natomiast stoi na stanowisku stosowania w tych wypadkach najsurowszego z pogwałconych przepisów karnych, przeto w sprawie niniejszej kara powinna była być wymierzona oskarżonemu nie z ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, lecz z art. 441 i 448 K. K. (O. z d. 12. V. 1928. II K. 438/28).

Ustawa z dn. 15 lipca r. 1925 o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550).

Art. 98. Punktem wyjścia do rozstrzygnięcia kwestji, czy „pokoje noclegowe” stanowią to samo, co i „dom noclegowy”, nie może być interpretacja gramatyczna, oparta na rozróżnieniu pojęć „dom noclegowy” i „pokoje noclegowe”, gdyż wyraz „dom”, zarówno w mowie potocznej, jak i w języku prawnym, niekoniecznie oznacza budynek wraz z zabudowaniami, czyli pomieszczenie dla ludzi i zwierząt, jak twierdzi skarga kasacyjna, lecz również i lokal, choćby najmniejszy, będący miejscem zamieszkania i przedmiotem użytkowania, jak o tem świadczą liczne wyrażenia, używane w naszych ustawach, np. dom gry (art. 281 K. K.), dom modlitwy (art. 73, 74, 75, 262 K. K.), dom rozpusty (art. 527¹ K. K.), dom składowy (rozp. Prez. Rzpltej z dn. 28 grudnia r. 1924 poz. 1020). Wykładnia logiczna, oparta na analizie ust. 13 art. 3 ustawy z dn. 15 lipca r. 1925 o państwowym podatku przemysłowym, oraz działu X cz. II lit. A załącznika do art. 23 powyższej ustawy, doprowadza do wniosków następujących: ust. 13 art. 3 mówi o pokojach umeblowanych, będących surogatem hoteli i służących do użytkowania w znaczeniu zamieszkiwania w ciągu doby, nie zaś tylko w celu przenocowania, oraz odnajmowanych w całości, jako ubikacyj, służących najmującemu za jego czasowe mieszkanie. Świadczy o tem wyrażenie: „ilość odnajmowanych pokoi”, nie zaś „pomieszczenie dla tej lub innej liczby użytkowników”. Dlatego też „pokoje umeblowane” są traktowane jednakowo i stawiane równorzędne z hotelami w dziale X cz. II taryfy, przyczem kategoria ich co do wysokości podatku przemysłowego zależy od liczby pokoi, nie zaś miejsc dla użytkowników. W tych razach, kiedy charakter i zakres przedsiębiorstwa zależy od liczby użytkowników, ustawa wyraźnie moment ten zaznacza, jak np. w wymienionym ust. 13 art. 3, gdzie jest mowa o stołowaniu i zarazem ilości 10 stołowników, jako czynnika, zwalniającym od podatku przemysłowego, albo w cz. II dz. XIII taryfy, gdzie kategoria zakładu leczniczego została uzależniona od liczby łóżek. Z powyższego wynika, iż „pokoje noclegowe”, których eksploatacja oparta jest na odnajmowaniu miejsc do spania, nie zaś całych oddzielnych pokoi, nie mogą być podciągnięte pod pojęcie „pokoi umeblowanych”, lecz „domów noclegowych”, pod które to pojęcie podpadają wszelkie przedsiębiorstwa, polegające na wynajmowaniu miejsc do spania i tym sposobem tylko czę-

ściowem użytkowaniu przez poszczególnych najemców. Wobec powyższego, 3 pokoje noclegowe o 15 łóżkach, utrzymywane przez oskarżonego, sąd zasadnie zaliczył do kategorii domów noclegowych, ulegających opodatkowaniu podatkiem przemysłowym na mocy działu X cz. II lit. A. załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. (O. z d. 7. V. 1928. II K. 409/28).

Item. Art. 98 ust. o państw. pod. przem. stanowi specjalny zakaz prowadzenia przedsiębiorstwa lub wykonywania zajęć bez odpowiedniego do rozmiarów przedsiębiorstwa świadectwa przemysłowego. Przeto stan faktyczny wykroczenia z art. 98, jako *delictum omissivum*, polega na samem działaniu, istotą zaś jego jest niespełnienie obowiązku uiszczenia podatku przemysłowego. Przepięstwo dokonane polega na wypełnieniu stanu faktycznego przestępstwa, a zatem prowadzenie przedsiębiorstwa lub wykonywanie zajęć bez świadectwa przemysłowego jest przestępstwem, dokonaniem od chwili rozpoczęcia działania. Ustawa o państwowym podatku przemysłowym wymaga wykupienia świadectwa przemysłowego na każdy rok podatkowy, przyczem ważność tego świadectwa upływa z końcem roku podatkowego (art. 30—31) lub, w szczególnych wypadkach, po sześciu miesiącach (art. 32). Wobec tego uchylene się przedsiębiorstwa od wykupienia świadectwa przemysłowego w kolejno po sobie następujących latach podatkowych stanowi nie jedno przestępstwo trwałe, lecz szereg samodzielných przestępstw, karanych w każdym wypadku oddzielnie, jako różne wydarzenia. (O. z d. 12. V. 1928. II K. 569/28).

Ustawa z d. 31 lipca r. 1924 o monopolu spirytusowym (Dz. Ust. r. 1925, poz. 720).

Art. 75. Przedmiotem sprawy jest oskarżenie X. o to, że, posiadając pozwolenie na handel wyrobami spirytusowemi detaliczny, wbrew przepisowi art. 75 ust. o monopolu spirytusowym (Dz. Ust. r. 1925, poz. 720), sprzedał jednorazowo ponad 15 litrów wyrobów wódczanych. Pojęcie „sprzedaży jednorazowej”, jako nieokreślone w ustawie, jest pojęciem faktycznym i należy do ustaleń sądu, przeto za sprzedaż jednorazową może być, zależnie od okoliczności, uznana sprzedaż wyrobów spirytusowych jednej osobie, jak również jednocześnie kilku osobom. W sprawie sąd ustalił, że dwie osoby nabyły od oskarżonego w jednym czasie 35 litrów wyrobów wódczanych i wiozły je w jednej skrzyni, gdyby zaś nawet było ustalone,

że nabywcą był ponadto i trzeci osobnik, ojciec jednego z powyżej wymienionych nabywców, to i w tym wypadku, ze względu na jednoczesność nabycia, pokrewieństwo nabywców i wspólne przewożenie wódki w jednej skrzyni, sąd mógł uznać tę sprzedaż za jednorazową, a więc sprzeczną z przepisem art. 75 ustawy o monopolu spirytusowym. (O. z d. 7. V. 1928. II. K. 182/28).

Piotr Leśniowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego **(b. zabór austriacki)**

§ 2 u. k.

501. Namiętność, jako motyw zbrodni, nie wyklucza karalności. Stan afektu, który nie doszedł do zaburzenia umysłu, wykluczającego świadomość (§ 2 lit. c u. k.), albo do zniszczenia wolności woli (lit. g), nie jest równoznaczny z niepoczytalnością (2 marca 1928 Kr. 22/28).

§ 98 u. k.

502. Jeżeli sprawca zażądał od osoby drugiej — wydobyszy przytem rewolwer — oddania sobie cudzej rzeczy ruchomej, którą ta osoba miała wówczas w ręce i w ten sposób skłonił ją do wydania tej rzeczy, to nie ma cech z § 98 u. k., lecz zachodzi kradzież, kwalifikowana według § 174 I lit. a i 179 u. k. (3 lutego 1928 Kr. 458/27).

§ 98 lit. a) u. k.

503. Także osobie prywatnej służy prawo współdziałania w granicach koniecznych dla urzeczywistnienia służącego Państwu prawa ścigania przestępstw i wymiaru sprawiedliwości. Kto zatem osobie takiej gwałt zadaje, aby ją zmusić do zaniechania podjętego w powyższym celu działania, popełnia zbrodnię gwałtu publicznego z § 98 lit. a) u. k. (13 kwietnia 1928 Kr. 58/28).

§ 101 i 197 u. k.

504. Przepis § 101 u. k. dotyczy takich bezprawnych czynności urzędnika, które, nie zawierając cech innego przestępstwa, musiałyby pozostać bezkarne, gdyby nie szczególny przepis § 101 u. k. Oszustwo nie traci swych znamion przez to, że popełnił je urzędnik.

W wypadkach, gdy naruszenie jakiegoś dobra może być podciągnięte pod różne przepisy karne, nie pozostające mię-

dzy sobą w stosunku rodzaju do gatunku (species — genus), musi być zastosowana ustawa surowsza. (23 marca 1928 Kr. 508/27).

§ 260 u. k. i art. 20 i 21 u. k. s.

505. Przepis § 260 u. k. o zamianie kary nie ma zastosowania do przestępstw, ulegających karze według zasad ustawy karnej skarbowej, w której zamiana ta jest inaczej unormowana w art. 20 i 21. (3 kwietnia 1928 Kr. 85/28).

§ 488 i 491 u. k.

506. Okrzy: „hańba mu” zawiera obwinienie o czyny hańbiące, niemoralne i wyraża wzdę.

Takie obwinienie, o ile łączy się z przytoczeniem zmyślnych lub przekreconych faktów, podpada pod przepis § 488 u. k., o ile zaś taki zarzut pogardliwych przymiotów był uczyniony bez przytoczenia faktów, któreby zniewagę usprawiedliwiały, wtedy ma cechy z § 491 u. k. (3 kwietnia 1928 Kr. 147 28).

art. V. noweli z 17. grudnia 1862.

507. Poczta i kolej, jako przedsiębiorstwa państwowe o celach, dotyczących ogólnych interesów państwowych, spełniają czynności rządowe, są więc władzami publicznymi w rozumieniu art. V. noweli z 17. grudnia 1862 Nr. 8 dz. p. o. z r. 1863. (20. kwietnia 1928 Kr. 1/28).

art. 53 lit. b) dekretu pras.

508. Zarzut, że władze publiczne naruszyły prawa obywateli polskich, należących do mniejszości narodowych, w zakresie szkolnictwa, dotyczy interesu publicznego w znaczeniu art. lit. b) dekretu prasowego. (ibid.)

art. 2 u. k. s. i § 3 u. k.

509. Postanowienia § 3 i 233 u. k. mają zastosowanie także do przestępstw z ustawy karnej skarbowej. (14. marca 1928 Kr 499/27).

art. 7 i 55 u. k. s.

510. Nabycie sacharyny zagranicznej wtedy tylko ma cechy przestępstwa z art. 7 i 55 u. k. s., jeżeli nabywca wiedział, że sacharynę przemycono z zagranicy wbrew zakazowi i z uszczupleniem należności celnej. (3. kwietnia 1928 Kr.99/28).

art. 40 u. k. s.

511. Sam fakt wszczęcia postępowania karnego przez władzę skarbową przerywa bieg przedawnienia, chociażby sprawca przestępstwa skarbowego nie był jeszcze wówczas znany. (9. marca 1928 Kr. 476/27).

art. 75 u. k. s.

512. Bezprawny wyrób spirytusu z owoców podpada pod pojęcie tajnego gorzelnictwa. (art. 75 u. k. s.).

Do wódek gatunkowych nie zalicza się napojów, które zawierają alkohol, wytwarzany w nich bezpośrednio drogą fermentacji. (15. lutego 1928 Kr. 412/27).

art. 83 u. k. s.

513. Przestępstwo z art. 83 u. k. s. może popełnić tylko ten, kto na zasadzie art. 22 (ustęp przedostatni) ustawy o monopolu spirytusowym nabył spirytus skażony za niższą cenę ze względu na jego przeznaczenie do celów przemysłowych, używa go jednak do innych celów, niezgodnych z jego przeznaczeniem i to w sposób, uzasadniający pobranie przez Skarb Państwa wyższej ceny monopolowej, aniżeli przy nabyciu faktycznie zapłacono. (9. marca 1928 Kr. 496/27).

art. 84 u. k. s.

514. Nietylko wydzielenie środka skażającego, ale także dodanie do spirytusu skażonego środków, zmieniającego pod względem smaku i woni (n. p. rozcieńczenie kawą lub cykorją) jest usunięciem środka skażającego.

Sprzedaż spirytusu skażonego jako napoju, po usunięciu środka skażającego, jest niedozwolonym użyciem go, karalnym według art. 84 u. k. s.

Natomiast nie ma cech z art. 84 u. k. s., jeżeli spirytusu skażonego, nabytego bez zobowiązania się do użycia go do pewnych oznaczonych celów, użyto — po usunięciu środka skażającego — bezpośrednio w gospodarstwie domowym na cele lecznicze. (ibid.).

art. 90 u. k. s.

515. Niekoncesjonowana sprzedaż napojów spirytusowych (art. 90 u. k. s.) nie należy do przestępstw, polegających na uszczupleniu dochodu skarbowego. (9. marca 1928 Kr. 470/27).

art. 129 u. k. s.

516. Tylko przedsiębiorstwa sprzedaży wina są obowiązane w myśl art. 15 ustawy o opodatkowaniu wina z dnia 1. lipca 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 525) do opłaty patentowej. Jednorazowa sprzedaż wina, niepozostająca w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa sprzedaży wina, nie podpada pod pojęcia niedozwolonej sprzedaży wina, nie ulega więc karze z art. 129 u. k. s., albowiem sprzedawca taki, nie prowadząc przedsiębiorstwa, nie ma obowiązku wykupienia patentu akcyzowego. (8. lutego 1928 Kr. 436/27).

art. 98 i 103 u. k. s.

517. Niedozwolone czerpanie solanki ze źródeł solnych nieeksploatowanych przez Skarb Państwa, oraz niedozwolony wyrób soli ulegają karom, ustanowionym w art. 103 u. k. s., nie są zaś ani przestępstwem z art. 98 u. k. s. ani kradzieżą. (15. lutego 1928 Kr. 457/27).

art. 223 u. k. s.

518. Termin siedmiodniowy do złożenia wniosku o zarządzenie rozprawy głównej z art. 223 u. k. s. nie jest terminem zawitym; niezachowanie go może uzasadnić tylko zażalenie z powodu zwłoki w myśl art. 135 u. k. s. i §§ 112 i 27 p. k. (18. kwietnia 1928 Kr. 24/28).

§ 271 p. k.

519. Ustawa postępowania karnego nie przepisuje za-przysiężenia stenografów. (2. marca 1928 Kr. 22/28).

§ 319 p. k.

520. Jeżeli zachowanie się oskarżonego wzbudziło podejrzenie choroby jego umysłu, to należy w myśl § 319 p. k. zadać przysięgłym odpowiednie pytanie dodatkowe, chociażby znawcy byli zdania, że oskarżony symuluje chorobę umysłową. (28. marca 1928 Kr. 56/28).

J. Prokopowicz

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego.

**Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego
(b. zabór pruski)**

I. Kodeks Karny z 1871 r.

§§43,171K.K.

Gdyby sprawca w błędnym mniemaniu, że pozostaje w ważnym małżeństwie, podczas gdy ono jest formalnie nieważne, albo zostało unieważnione lub też rozwiązane, wszedł w nowe związki małżeńskie, nie możnaby przedmiotowo mówić o dwużeństwie, lecz najwyższej chyba o nieudolnym usiłowaniu tej zbrodni. (9. VI. 27, 157/27).

§ 51 K. K.

Oślabienie woli wskutek nadużywania alhokolu przedstawia się jako zmniejszona poczytalność, która nie podpada pod przepis § 51 K. K. (25. VI. 28, 203/28).

§ 53 K. K.

§ 53 K. K. ma na celu ochronę nie tylko praw osobistych, lecz także praw majątkowych jednostki przeciw bezprawnej

napaści osób trzecich. Dopóki dobra te są zagrożone, dopóty trwa stan obrony koniecznej, niezależnie od tego, czy czyn przestępny, stanowiący istotę napaści, został ukończony lub nie. (25. VI. 28, 256/28).

§§ 74, 176/1 I. 3 K. K.

Popełnienie, przez jednego sprawcę, czynów nierządnych z kilku osobami niżej lat 14 uzasadnia wieloczynowy zbieg przestępstw (§ 74 K. K.), nie zaś „ciągłość” przestępstwa, gdyż jest ona wykluczona, gdy działania, zespolone jednym zamiarem, godzą w dobro prawne natury ściśle osobistej, jakim jest godność płciowa. (GAPP./28, str. 441).

§ 74 K. K., art. 8 ust. z 21. IX. 1922 Dz. U. R. P. Nr. 90 poz. 823.

Stałe bezprawne używanie tytułu inżyniera stanowi przestępstwo ciągłe, składające się pod względem faktycznym, z poszczególnych aktów, prawnie jednak stanowiące, ze względu na jedność zamiaru jeden tylko czyn. (30. IV. 28, 108/28).

§§ 54 i 59 K. K.

Bezprawność działania odpaść może nie tylko w razie istnienia warunków, przewidzianych w § 54 K. K. (wyższa konieczność w rozumieniu prawa karnego), lecz również warunków, przewidzianych w prawie cywilnym, w szczególności, w §§ 228, 229 K. C., co do których błąd może znów uzasadnić zastosowanie § 59 K. K. (Orzec. całego zespołu Izby V z 15. X. 25, 377/24).

§ 242 K. K.

Mimo art. 20 ust. elektrycznej z 21 marca 1922 Dz. Ust. R. P. Nr. 94 poz. 277, uznającego energję elektryczną za rzecz ruchomą, zabór energii elektrycznej w zamiarze bezprawnego przywłaszczenia jej sobie podlega sankcjom karnym o karaniu za odciąganie energii elektrycznej z 9 kwietnia 1900 Dz. U. R. niem. str. 228, nie zaś § 242 K. K. (21. V. 28, 191/28; QAPP/28 str. 532).

§ 246 K. K.

Fałszywy banknot jest rzeczą bezwartościową, nie może być przeto przedmiotem przywłaszczenia. (18. VI. 28, 198/28).

§ 259 (48) K. K.

1. W wypadkach, w których przestępstwo podstawowe jest skierowane przeciw prawom majątkowym, a paserstwo przedstawia się jako urzeczywistnienie powziętego już przy podleganiu zamiaru nabycia rzeczy pochodzących z popełnić się mającego przestępstwa podstawowego, podlegacz przez

ich nabycie nie popełnia paserstwa. (19. IV. 28, 146/28; QAPP/28 str. 729).

2. Pieniądze mogą być przedmiotem paserstwa. (ibid.)

§ 263 K. K.

Zabór z elektrowni za pomocą przewodu, nieprzeznaczonego do prawidłowego poboru energii elektrycznej, energii tej w zamiarze bezprawnego przywłaszczenia jej sobie i wyrządzenia bezprawnie elektrowni szkody, podpada nie pod § 263 K. K., lecz pod § 2 ust. 2 z 9. IV. 1900 Dz. U. Rz. niem. str. 228. (21. V. 28, 191/28; GAPP./28 str. 532).

§ 147 K. K.

Mylny jest pogląd, że § 147 K. K. może być stosowany i względem tego, kto nabywszy pieniądze, jako prawdziwe, następnie puszcza je w obieg, już ze świadomością, o jakie chodzi pieniądze, nie odpowiada on bowiem zasadom wykładni, która żąda, aby przy przestępstwach z winy umyślnej wina obejmowała wszystkie znamiona przestępstwa (o ile ustawa inaczej nie stanowi) ; pozatem zaś treść § 148 K. K. jasno wskazuje na to, że innej wykładni § 147 K. K. nie dopuszcza. (31. V. 28, 85/28).

§ 153 K. K.

W przedmiocie nieprawdziwości zaprzysiężonej okoliczności, decydującą jest rota przysięgi, której brzmieniem osoba składająca przysięgę najściślej jest związana. (25. VI. 28, 268/28; QAPP./28 str. 730).

§ 213 K. K.

Zabójstwo jest zbrodnią mimo zaistnienia okoliczności z § 213 K. K., karalnym zwłaszcza pozostaje jego usiłowanie (§ 43₁ K. K.) i zachodzi możliwość odsądzenia sprawcy na zasadzie § 32 K. K. od obywatelskich praw honorowych. Inne okoliczności łagodzące nie muszą być okolicznościami, towarzyszącymi samemu czynowi i z czynem tym związanymi. (12. XII. 28, 360/28, GAPP/28, str. 730).

§ 228 K. K.

Wyrok jest nieważny w ustępie, dotyczącym wymiaru kary, gdy nie zastosowano § 228 K. K. mimo przyznania okoliczności łagodzących skazanemu z § 223 a K. K. (19. IV. 28, 37/28) lub z § 226 K. K. (ibid.).

§ 267 K. K.

Plomba elektrowni, zamykająca umieszczony w mieszkaniu licznik, jako miernik zużytego w niem prądu, jest w rozu-

mieniu § 267 K. K. dokumentem prywatnym, mającym doniosłość dla udowodnienia stosunków prawnych. (21. V. 28, 191/28; GAPP./28 str. 532).

§ 304 K. K.

Tramwaje elektryczne i odnoszące się do nich urządzenia, przeznaczone do wytwarzania prądu elektrycznego i dopływ tego umożliwiające, są przedmiotami użyteczności publicznej w rozumieniu § 304 K. K., jeżeli służą bezpośrednio do użytku publicznego, nie zaś tylko pewnej ograniczonej liczby osób. (26. IV. 1928. 598/27; GAPP./28 str. 442).

§ 348 K. K.

Przełożony gminy wiejskiej jest urzędnikiem, uprawnionym do sporządzania dokumentów publicznych tylko w wypadkach, w których go ustawy, lub przepisy, stojące z niemi narówni do sporządzenia takich dokumentów upoważniają. (3. III. 28, 549/27; GAPP./28, str. 730 n.).

Księga uchwał Rady zminnej jako przeznaczona w zasadzie do użytku wewnętrznego za księgę, względnie rejestr nie może być uważana (ibid).

§ 351 K. K.

1. „Karta doręczeń” listów nie jest „załącznikiem” lecz samoistnym dokumentem, w szczególności „rejestrem”, służącym do kontroli doręczonych listów. W rozumieniu § 351 K. K. „przychód” i „rozchód” odnosi się nietylko do sum pieniężnych; słowa te należy rozumieć jako wpływ i „wydanie”. (18. VI. 28, 223/28).

2. Skazanie z § 351 K. K. wymaga ustalenia 1) wszystkich cech przestępstwa z § 246 K. K., 2) charakteru urzędowego sprawcy, tudzież 3) okoliczności, że sprawca przedmiot sprzeniewierzenia w tym właśnie charakterze odebrał lub dzierżył. (18. VI. 28, 220/28).

§ 359 K. K.

Dla stwierdzenia, że oskarżony w chwili popełnienia przestępstwa był urzędnikiem w rozumieniu § 359 K. K., musi być ustalone, albo, że wskutek mianowania go przez właściwą władzę pozostawał do państwa w stosunku publiczno-prawnym, albo „że funkcje jego, jako organu władzy, miały charakter publiczno-prawny, chociaż on sam pozostawał do państwa jedynie w stosunku prywatno-prawnym. (13. X 27, 244/27; 19. IV. 28, 147/28 i GAPP./28, str. 634).

II. Ust. o ustr. sąd z 1877 r.**§ 174 U.**

O tem, czy zachodzi obawa zagrożenia obyczajności publicznej, decyduje wyłącznie uznanie sądu wyrokującego, które nie podlega kontroli sądu rewizyjnego. (14. V. 28, 171/28).

§ 187 U.

Gdy z protokołu rozprawy głównej wynika, że oskarżony składał wyjaśnienia w języku polskim, co stwierdza, że włada on tym językiem, to nie zachodzi potrzeba przybrania tłumacza, zwłaszcza w wypadku, gdy ani oskarżony ani jego obrońca nie występuje z takim żądaniem na rozprawie głównej. (18. VI. 28, 303/28).

III. Ust. post. karnego z 1877 r.

W świetle procesu karnego i dotyczących go przepisów ustawowych, każdy obwiniony a więc i mogący być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, sam wykazuje swe prawa. Ustawa karna, dopuszczając odpowiedzialność karną pewnej kategorii nieletnich, presumuje, tem samem, zdolność ich do wykonywania praw swych w procesie karnym. Do takich nieletnich winna być tedy zastosowana ogólna zasada, że nieznanomością przepisów proceduralnych zasłaniać się nie można. (24. V. 28, 192/28).

§ 16. U. P. K.

Zarzut z § 16 U. P. K. może być podniesiony już przed rozprawą główną po doręczeniu aktu oskarżenia a więc i na rozprawie odroczonej bez potrzeby następnego ponowienia go. (Orzec, całego zespołu izby V. z 15. X. 25, 377/24).

§ 23 U. P. K.

§ 23 U. P. K. wyłącza od udziału w rozprawie i wyrokowaniu jedynie tego sędziego, który prowadził śledztwo wstępne w rozumieniu § 176 n. U. P. K. (Uchw. całego zespołu izby V. S. N. z 11. II. 28, 367/28).

§ 56 1. 3 U. P. K.

1. Jeżeli przestępstwo jest skierowane przeciw świadkowi, nie można mówić o jego w temże udziale. (18. VI. 28, 276/28).

2. Na obrazie § 56 1. 3 U. P. K. wyrok w rozumieniu § 376 U. P. K. nie polega, jeżeli sąd wyrokujący mimo niezgodnego z § 56 1. 3. U. P. K. zaprzysiężenia świadków, zeznania ich uznał za niewiarogodne. (13. X. 27, 244/27).

§ 66 U. P. K.

1. § 66 U. P. K. żąda czynnego zachowania się świadka w tym kierunku, by przez powołanie się na poprzednie zaprzysiężone zeznanie złożył zapewnienie prawdziwości swego zeznania. Sprostowanie protokołu rozprawy w tym przedmiocie, dokonane po upływie terminu rewizyjnego, nie może mieć żadnego wpływu na skuteczność zarzutu obrazy § 66 U. P. K.

Oskarżony nie ma obowiązku pamiętać, że świadkowie złożyli wymagane, przez § 66 U. P. K., zapewnienie o prawdziwości zeznań, skoro zaś podniósł w rewizji zarzut z wymienionego §, pozbawienie go tego zarzutu byłoby niedopuszczalnym ograniczaniem obrony, gdyż nie jest wykluczonem, iż opierając na tym zarzucie skuteczność rewizji, powstrzymał się od wysunięcia w niej innych zarzutów rewizyjnych. (6. II. 28, 16/28).

§ 81. U. P. K.

Poddanie obwinionego badaniu psychiatrycznemu zależy niewątpliwie od swobodnej oceny sądu wyrokującego, ocena ta jednak nie może przeciwstawiać się powszechnie uznanym zasadom nauki i wiedzy. (9. II. 28, 601/27).

§ 140.

Uprawnienia obrońcy z urzędu, według obowiązujących przepisów proceduralnych nie sięgają bynajmniej tak daleko, aby mu nadawały prawo z mocy ustawy, bez osobnego specjalnego pełnomocnictwa oskarżonych, kierowania do niego i odbierania doręczeń, przeznaczonych dla oskarżonych, których obronę prowadzi. (24. V. 28, 192/28).

§ 243 U. P. K.

Oddalenie wniosku o przeprowadzenie naoczni sądowej, jest uzasadnione (§ 34 U. P. K.), jeżeli motywy wykazują bezcelowość jej dokonania z powodu zmiany wyglądu miejscowości wobec zwiększenia się po upływie lat kilku, drzewostanu (co należy zresztą do okoliczności faktycznych i nie podlega sprawdzeniu w trybie rewizyjnym), pominąwszy, że przeprowadzenie dowodu z naoczni zależy od uznania sądu. (29. III. 28, 166/28).

§ 244. U. P. K.

Dokumenty jako środki dowodowe nie stają się już, przez samo ich wymienienie w akcie oskarżenia, dostarczonemi środkami dowodowemi w rozumieniu § 244/1 U. P. K., lecz dopiero wówczas, gdy na rozprawie głównej stwierdzono, że są go-

towe do przeprowadzenia z nich dowodu i postawiono z jakiegokolwiek strony wnioski o ich odczytanie. (25. VI. 28. 267/28).

§ 246 U. P. K.

Uchwała z § U. P. K. zapada po wysłuchaniu stron (§ 33 U. P. K.); z uzasadnienia jej winno wynikać, którą z dwu alternatyw, wymienionych w § 246 U. P. K. sąd wyrokujący miał na względzie. (13. X. 27, 244/27).

§ 249 U. P. K.

1. Odczytanie na rozprawie głównej orzeczenia kolegalnej władzy zawodowej (§ 255 U. P. K. obraża § 249 U. P. K. (21. V. 28. 191/28). Tak samo odczytanie opinii znawcy złożonej w post. administracyjnym. (Uchw. całego zespołu izby V. z 15. X. 25, 377/24).

2. Przedstawienie oskarżonemu sprawozdania urzędowego z wieceu, celem oświadczenia się na zarzuty oskarżenia, bez go jako środka dowodowego nie obraża zasady bezpośredniego sądenia. (7. V. 28, 47/28).

§ 250 U. P. K.

Stanowi obrazę § 250/3 U. P. K., jeżeli, przed odczytaniem zeznań świadka na rozprawie głównej nie powzięto w tym względzie uchwały sądowej, nie ogłoszono powodu odczytania i w protokule nie uczyniono wzmianki, czy świadek odnośny zeznawał pod węzłem przysięgi, czy też niezaprzysiężony. Obraza ta nie skutkuje jednak uchylecia wyroku, jeżeli powód odczytania był wiadomy z przewodu sądowego (OSP. IV. Nr. 388) a z odczytanych protokołów, wobec uczynionej w nich w tym przedmiocie wzmianki, ujawniono fakt zaprzysiężenia. (29. III. 28, 166/28).

§§ 257, 259 U. P. K.

Sąd wyrokujący nie jest związany wnioskiem prokuratora c uwolnienie oskarżonego i może wydać wyrok skazujący, skoro na zasadzie całokształtu wyników rozprawy dochodzi do odmiennego od prokuratora wniosku o winie skarżonego. (6. VII. 28, 292/28).

§ 266/1 U. P. K.

1. Sąd wyrokujący nie ma obowiązku w uzasadnieniu wyroku szczegółowo rozprawiać się z wywodami oskarżonego i z nimi polemizować (13. X. 27, 244/27), nie ma on też bezwzględnego obowiązku rozważania szczegółowego w motywach wyroku i przytaczania w nich tych negatywnych okoliczności, które skłoniły go do niezastosowania, do czynu

oskarżonego, kwalifikacji prawnej z przepisów, powoływanych w toku rozprawy, jeżeli na podstawie pozytywnych ustaleń faktycznych zastosował inny przepis prawny, wyczerpujący całkowicie te ustalenia, zaczem na zastosowanie innej ustawy nie byłoby już miejsca, bądź też, jeżeli w działaniu oskarżonego stwierdził takie okoliczności, które wykluczały wogóle jego winę. (11. VI. 28, 211/28; por. też 18. VI. 28, 285/28).

2. W wypadku skazania z § 246 K. K. nie wystarcza stwierdzenie, że oskarżony „sprzeniewierzył”, lecz należy ustalić taki stan faktyczny, jaki ustawa za sprzeniewierzenie” (przywłaszczenie) uważa, w szczególności podać te fakty, w których sąd upatruje moment bezprawnego przywłaszczenia. (18. XI. 28, 220/28).

§ 266/4 U. P. K.

Uzasadnienie wyroku uwalniającego niemożnością udowodnienia winy, odpowiada przepisowi § 266/4 U. P. K. (13. X. 27, 244/27).

§§ 273, 274 U. P. K.

§§ 273, 274 U. P. K. odnoszą się wyłącznie do protokołów rozpraw karnych, nie odnoszą się zaś do protokołów rozpraw cywilnych, w których z punktu widzenia § 154 K. K. zakwestjonowano zeznania zaprzysiężonego świadka. (25. VI. 28,

262/28).

§ 273 U.P.K.

Protokół rozprawy powinien stwierdzać, w jaki sposób dokumenty stały się przedmiotem rozprawy. (13. X. 27, 244/27).

§ 260 U. P. K.

1. Sądowi wyrokującemu wolno z faktu, iż świadek, z przysługującego mu, w myśl § 51 U. P. K., prawa czyni użytek, wysnuć jakikolwiek wnioski. (24. I. 27, 526/26).

2. Zarzut niezgodności motywów wyroku z wynikami rozprawy nie może być przez sąd rewizyjny rozpatrywany, gdyż badanie ustaleń z wynikami rozprawy głównej przekracza zadanie postępowania rewizyjnego. (31. V. 28, 224/26).

§ 263 U. P. K.

W razie stwierdzenia braku zamiaru, wymaganego do zbrodni z § 351 K. K. czyn zarzucony oskarżonemu winien być rozpoznany z punktu widzenia § 348/2 i 267 K. K. (16. II. 28, 532/27).

§ 264 U. P. K.

1. Wniosek prokuratora w ostatecznym wywodzie (§ 257 U. P. K.) nie jest jednoznaczny z aktem oskarżenia, o którym w § 264/1 U. P. K. jest mowa. (30. I. 28, 585/27).

2. Uznano konieczność oznajmienia możliwości zmiany stanowiska prawnego w wypadku.

| | |
|---|--|
| oskarżenia o przestępstwo z §: | skazania zaś za przestępstwo z §: |
| 12 ust. z 14. maja 1879 Dz. U. Rz. n. str. 145 | 14. teje ustawy (§, 12. IV. 28, 96/28) |
| nie uznano jej natomiast w wypadku oskarżenia z §§ lub art.): | skazania zaś z §§ (lub art.): |
| 211; 43. 211, 74 K. K. | 211; 43. 211, 73 (16. II. 28, 10/28) |
| 243 K. K. | 242 K. K. (7. V. 28, 139/28) |
| 243/1 l. 6 K. K. | 242, 47 K. K. (7. V. 28, 139/28) |
| 90, 129 U. K. S. | 129 U. K. S. (10. V. 28, 64/28) |

§ 340/1 U. P. K.

Poza uprawnieniami wynikającymi z § 340/1 U. P. K. dla ustawowych zastępców nieletnich oskarżonych, niema przepisów, któreby nakazywały doręczenie z urzędu wyroku, skazującego nieletniego oskarżonego ustawowemu jego zastępcy, jeżeli zastępca ten z uprawnień powyższych nie korzysta. (24. V. 28, 192/28).

§ 377 l. 1 U. P. K.

Niema obrazy § 76 ust. o ustr. sąd., jeżeli w wyrokowaniu brał udział asesor mianowany przez Min. Sprawiedl. sędzią pomocniczym przy odnośnym sądzie okręgowym. (22. III. 28, 83/28; 25. VI. 28, 256/28).

§ 377 l. 7 U. P. K.

Przyczynę rewizyjną z § 377 l. 7 U. P. K. uzasadnia sprzeczność wewnętrzna motywów w przedmiocie, czy oskarżony zarzuconą mu zbrodnię popełnił kilku samoistnymi czynami, czy też w ciągłości przestępstwa. (21. V. 28, 189/28).

§ 377 l. 8 (34 i 243/2) U. P. K.

Uzasadnienie uchwały, odrzucającej wnioszek o zbadanie świadka, z racji, że go wskazano na subiektywne jego zapamiętania o znaczeniu pewnego przedmiotu, czyni zadość § 34 U. P. K. i nie ogranicza praw obrony oskarżonego. (29. III. 28, 159/28).

§ 381 U. P. K.

„Sekretarzem sądowym” w rozumieniu U. P. K. jest również kancelista sądowy. (7. V. 28, 286/28, por. OSP. V. Nr. 242).

§ 394 U. P. K.

W razie mylnego zastosowania § 79 K. K. sąd rewizyjny uchyla w tym ustępie wyrok i sam błąd naprawia. (19. VII. 28, 366/28).

Dr. Ryszard Leżański,
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór rosyjski)

Kodeks Napoleona.

Art. 676. Właściciel muru niewspólnego, przytykającego bezpośrednio do cudzej dziedziny, ma prawo urządzać w murze tym tylko takie otwory dla światła, które odpowiadają warunkom, wskazanym w art. 676 i 677 K. C, jeżeli zaś urządzi otwory lub okna, warunkom tym nieodpowiadające, właściciel sąsiedniej dziedziny w obronie swego prawa własności (art. 544 K. C.) ma prawo żądać zniesienia tego rodzaju otworów lub okien, lecz nie ma obowiązku współdziałać celem odpowiedniego ich przerobienia. Wobec tego nie jest zgodny z prawem wyrok, którego mocą z powództwa pokrzywdzonego właściciela o skasowanie nieodpowiadających przepisom Kodeksu otworów sąd upoważnił go do przerobienia rzeczonych otworów. (16. V. 1928 r. I. C. 456/27).

Art. 883. Wierzyciel osobisty spadkobiercy nie może czerpać z ogólnej masy spadkowej środków na zaspokojenie swojej wierzytelności przed dokonaniem działań, nie ma przeto prawa egzekwowania należności z dochodów majątku spadkowego, natomiast wolno mu wywołać działy i uczestniczyć w nich celem dopilnowania, aby nie były dokonane na jego oszukanie (20. IV. 1928 r. I. C. 1753/27).

Art. 1382 1384. Zasada odpowiedzialności państwa za działania jego funkcjonariuszów, wynikłych przy niezgodnym z obowiązkami służbowymi wykonywaniu powierzonych im czynności, jest powszechnie uznana, gdy chodzi o działalność państwa, jako jednostki gospodarczej, czyli podmiotu praw majątkowych. Powstaje natomiast wątpliwość, czy odpowiedzialność spada na państwo również w przypadkach, gdy występuje ono w charakterze organizmu politycznego z władzą zwierzchnią (imperium). Wszakże nawet w dziedzinie administracji publicznej działalność organów państwowych nie jest pod względem swej natury jednolita: obok rzeczywistych

aktów władzy wykonywane są, niekiedy łącznie z niemi, czynności o charakterze gospodarczym, nie różniące się od tych, jakie mogłaby spełniać osoba prywatna lub ustanowiony przez nią zarządca. Niema podstawy do twierdzenia, że państwo nie odpowiada za szkody, zrządzone jednostce w warunkach, które, gdyby chodziło o osobę prywatną, tworzyłyby obowiązek odszkodowania. W tych wypadkach szkoda, wyrządzona przez funkcjonariusza państwowego, nawet w zakresie służb publicznych, powoduje odpowiedzialność państwa, gdyż nie chodzi tu o akt władzy.

Działalność państwa w dziedzinie wojskowej, mająca na celu bezpieczeństwo publiczne, ma charakter publiczno-prawny; w zakres tej działalności wchodzi usprawienie wojska, a więc i ćwiczenia wojskowe wszelkiego rodzaju. Jednakże urządzenie strzelnicy w celu ćwiczenia żołnierzy w strzelaniu nie może być poczytywane za przejaw władzy, strzelnice bowiem mogą być urządzone również przez osoby prywatne; we wszystkich przypadkach przy zakładaniu strzelnicy powinny być zachowane ostrożności, wykluczające niebezpieczeństwo postrzelenia osób postronnych, zaniechanie zaś tych ostrożności powoduje odpowiedzialność na mocy ogólnych przepisów prawa cywilnego. Wobec tego zasądzenie odszkodowania powodowi, który został postrzelony w czasie przejścia w pobliżu strzelnicy wojskowej, skoro stwierdzono brak zachowania należytych ostrożności przy urządzeniu tej strzelnicy, nie jest sprzeczne z prawem (16. XII. 1927 r. I. C. 595/27, orzec. Kompletu Cał. Izby I).

Ustawa cywilna ziem wschodnich (t. X. cz. I. Zw. pr.)

Art. 1054. Ulega zatwierdzeniu testament prywatny, napisany przez osobę trzecią, podpisany przez testatora, jeżeli był sporządzony w obecności trzech świadków, chociażby jeden z nich był niepiśmienny, ustawa bowiem nie wyłącza niepiśmiennych z liczby osób, mogących być świadkami testamentu. (24. I. 1928 r. I. C. 2047/27).

Dekret o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 8. II. 1919 r. (Dz. Pr. 15 poz. 201).

Art. 12. Mniemanie, iż uchwała zgromadzenia uczestników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wyłuszczone w protokole zgromadzenia, nie stanowi zobowiązania spółki, i że dla bytu zobowiązania nieodzowne jest ponadto zawarcie na podstawie takiej uchwały umowy przez zarząd spółki, nie

jest zgodne z prawem, w myśl bowiem art. 8 dekretu organami spółki, jako osoby prawnej, są zarówno zarząd, jak zgromadzenie spółników, art. 12 zaś nie określa ściśle kompetencji zgromadzenia spółników, niema więc podstawy do uznania, iż uchwała zgromadzenia nie może być źródłem zobowiązania, jeżeli mieści w sobie wszystkie czynniki, niezbędne do powstania zobowiązania. (13. IV. 1928 r. I. C. 1669/26).

Ustawa konstytucyjna z 17. III. 1921 r.

Art. 121. Do czasu wydania ustawy, bliżej oznaczającej zakres odpowiedzialności cywilnej państwa za niezgodną z obowiązkami służby działalność organów władzy, odpowiedzialność ta o tyle tylko zachodzi, o ile dany przypadek podpada pod pojęcia unormowane ogólnymi przepisami kodeksowymi, przepis bowiem ust. 121 konst. ma znaczenie programowe, odpowiedzialność więc państwa nie może być oparta wyłącznie na powyższym przepisie. (16. XII. 1927 r. I. C. 595/26, orz. Całego Kompletu Izby I).

Ustawa z 19. V. 1920 r. o przymusowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (D. U. 44, poz. 272).

Art. 42 p. III. Zwolnienie Kasy Chorych od obowiązku zwrotu członkom Kasy kosztów pomocy lekarzy pozakasowych poza przypadkami wyjątkowymi, w ustawie wyraźnie wskazanymi, jest usprawiedliwione wówczas tylko, gdy Kasa posiada należyłą organizację, dostosowaną do potrzeb członków w zakresie pomocy lekarskiej i wykluczającą konieczność zwracania się w warunkach normalnych do lekarzy pozakasowych. (30. III. 1928 r. I. C. 1662/26).

Ustawa z 16. V. 1922 r. o urloпах pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (D. U. 40, poz. 334).

Ustawa o urloпах, mówiąc o pracownikach umysłowych, nie precyzuje tego pojęcia, pozostawiając w ten sposób orzecznictwu możliwość zaliczania pracowników do tej kategorii na podstawie oceny faktów w każdym poszczególnym przypadku w zależności od charakteru i warunków funkcji, wykonywanych przez pracownika. Stwierdzenie, że pracownik zajmował w fabryce stanowisko „majstra tkackiego”, podległego bezpośrednio t. zw. „salmajstrowi” i obowiązki jego polegały na dozorowaniu 20 podległych mu robotników, zakładaniu osnów, reparacji krosien i t. p., oraz że był on odpowiedzialny

za pracę tych robotników i otrzymywał płacę w stosunku procentowym do zarobków podległych robotników, — mogło dać podstawę do poczytywania go za pracownika umyślowego, okoliczność zaś, że obok głównego swego zadania, czyli oprócz kierowania pod względem technicznym pracą robotników, zajmował się on również reparacją warsztatów, oddanych jego pieczy, sama przez się nie odejmuje mu charakteru pracownika umyślowego. (20. IV. 1928 r. I. C. 282/27).

Ustawa z 16. V. 1922 r. o nadzwycz. kom. rozjemczej do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi (D. U. 39, poz. 324).

Art. 3. Orzeczenia nadzw. kom. rozj., określające warunki pracy i płacy dozorczy domowego, aczkolwiek stanowią podstawę do zawierania umów indywidualnych, lecz nie mają znaczenia obowiązującego w tym sensie, iżby umowa indywidualna, zawierająca warunki mniej korzystne, była nieważna i nie mogła być wykonywana, niema bowiem w ustawie zastrzeżenia, iż warunki korzystniejsze obowiązują strony z samego prawa, przeciwnie, zaznaczono, że warunki mniej korzystne z umowy indywidualnej ulegają zastąpieniu przez korzystniejsze, ustalone w postanowieniu nadzw. kom. rozj., tylko na żądanie dozorczy domowego, zmiana więc nie może obejmować czasu, który upłynął przed zgłoszeniem odnośnego żądania. (26. I. 1928 r. I. C. 792/27).

Ustawa o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych z 5. II. 1924 r. (D. U. 31, poz. 306).

Art. 121. Aczkolwiek sąd władny jest według własnego uznania oznaczyć, w granicach do 10.000 zł, wysokość ryczałtowej sumy pieniężnej, należnej z tytułu świadczeń majątkowych, przewidzianych w art. 121, osobie, poszkodowanej przez bezprawne używanie jej znaku towarowego, nawet bez szczególnego udowodnienia przez tę ostatnią rozmiaru należności z tytułu poszczególnych świadczeń, to jednak koniecznym warunkiem przyznania wynagrodzenia szkód i strat w tej postaci jest udowodnienie, iż osoba, poszukująca rzeczonoego wynagrodzenia, poniosła szkodę, pozostającą istotnie w bezpośrednim związku przyczynowym z bezprawnym używaniem jej znaku towarowego. (30. IV. 1928 r. I. C. 2096/27).

Rozporządzenie z 14. V. 1924 r. o przerechowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (D. U. 30, poz. 213 — 1925 r.).

§ 28, 29, 35 ust. 3 i art. 1590 k. c. W myśl art. 1590 k. c. kontrahent odstępujący od zawartej z zadatkiem umowy, winien zwrócić stronie drugiej otrzymaną tytułem zadatku kwotę, a pozatem zapłacić takąż kwotę, jako karę za odstąpienie od umowy i jako wynagrodzenie szkody, spowodowanej zerwaniem umowy. Charakter każdej z tych dwóch kwot, łącznie stanowiących t. zw. „podwójny zadatak”, jest różny, dlatego też i miara przerechowania na złote, gdy zadatak był pobrany w markach, może być różna. Przerechowanie więc na podstawie § 35 ust. 3 i 4 rozporz. waloryzac. pobranego od skarbu państwa zadatku na 10% nie stoi na przeszkodzie przerechowaniu w wyższej mierze drugiej części podwójnego zadatku. (24. II. — 9. III. 1928 r. I. C. 1044 26).

§ 33 ust. 1. Przepis ustępu 1-go § 33 rozporządzenia waloryzacyjnego, przewidujący, jako najwyższą dopuszczalną miarę przerechowania stawkę, wskazaną w § 5, względnie w § 6, podwyższoną o $\frac{1}{4}$, dotyczy hipotek, zabezpieczających należności, wymienione w § 29 pod lit. a), c) i f), oraz należności z układów majątkowych małżeńskich, przy przerechowaniu zaś samych tych należności sąd nie jest powyższą miarą skrępowany i przerechowuje je zgodnie z §§ 28 i 29 rozporządzenia, kierując się zasadami słuszności, a, gdy chodzi o resztę ceny kupna, zmiany wartości majątku sprzedanego. (20. IV. 1928 r. I. C. 588/27).

§ 33. Okoliczność, że w dziale IV wyk. hip. nie ujawniono, iż dług jest zabezpieczony tytułem ceny kupna, nie stanowi przeszkody do zastosowania miary przerechowania, wskazanej w ust. 1-ym § 33-go, chociażby obciążona nieruchomości przeszła w inne ręce. (20. IV. — 10. V. 1928 r. I. C. 1368/26).

Ustawa o ochronie lokatorów z 1924 r.

Art. 23 ust. 1. Przepis art. 23 ust. 1. cz. 1. (ustawa z 27. III. 1926 r. D. U. 30, poz. 185) przewiduje dla pozwanego, zmuszonego do opuszczenia lokalu, dwie ulgi: a) początkowe odroczenie eksmisji do 6 miesięcy, uwarunkowane tylko stosunkami gospodarczymi pozwanego i b) dalsze odroczenie również do 6 miesięcy, dla zastosowania którego wymagane jest nadto, aby eksmisja wyrzeczona została z powodu zalegania z komornem. O ile pierwsze odroczenie nastąpiło za zgodą stron w układzie pojednawczym, kończącym spór, ulga ta winna być poczytywana za całkowicie wyczerpaną, sąd więc ponowić

nie jest władny, czyli nie ma prawa udzielić odroczenia wyłączenie ze względu na stosunki gospodarcze pozwanego. (16. III. 1928 r. I. C. 78/28).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 3. X. 1924 r. o opłatach w sprawach, związanych z przerach. wierz. pryw.-praw. (D. U. 89, poz. 844).

§ 4. Z mocy § 4 rozporządzenia z 3. X. 1924 r., zmienionego i uzupełnionego rozporządzeniem z 27. XII. 1924 r. (D. U. 114, poz. 1015), wyrok, wydany przez sąd 2-giej instancji, jak również układ pojednawczy, zawarty przez strony co do wysokości przerachowania wierzytelności w toku postępowania przed sądem 2-iej instancji, nie mają wpływu na oznaczenie wpisu od skargi powodowej, określonego przez 1-szą instancję. (Orz. Plen. 31. III. 1928 r. I. C. 993/27).

Ustawa postępowania cywilnego.

Art. 4. O wykonanie zobowiązania solidarnego wierzyciel ma prawo zwrócić się do każdego z dłużników solidarnych, pomijając innych, stroną więc przeciwną w sporze, wynikłym ze stosunku zobowiązania solidarnego, jest każdy z dłużników solidarnych zosobna, a zatem wytoczenie powództwa przeciwko niektórym tylko z nich odpowiada wymaganiom art. 4 u. p. c, niezapozwanie zaś pozostałych dłużników solidarnych nie powinno tamować rozstrzygnięcia sporu w stosunku do zapozwanych. (1. VI. 1928 r. I. C. 684/28).

Art. 689. Niezgłoszenie przez osoby uprawnione w ciągu lat trzech wniosku o wznowienie zawieszzonego postępowania powoduje umorzenie postępowania przez sąd z urzędu. Niewezwanie uczestników sprawy na posiedzenie, na którym miała być wydana decyzja o umorzeniu postępowania, nie stanowi istotnego uchybienia proceduralnego. (18. XI. 1927 r., I. C. 1520/27).

Art. 964. Ustawa post. cyw. dopuszcza możliwość sprostowania w wyroku pomyłek pisarskich, rachunkowych i innych oczywistych błędów. Nie może to jednak sprowadzić do ponownego rozstrzygnięcia zakończonego już sporu, gdyż treść orzeczenia, jako wyraz świadomej woli sądu musi zawsze pozostać nienaruszona. Nawet w tych przypadkach, gdy zamieszczone w wyroku wywody faktyczne lub prawne nie odpowiadają ściśle sentencji, zachodzi tylko błędność rozumowania, która może dać podstawę do zaskarżenia wyroku w drodze instancyj, lecz nie może być powodem do późniejszego przeprowa-

dzenia zmian pod pozorem sprostowania omyłki. (2—23. III. 1928 r. I. C. 72/27).

Art. 724. Jeżeli sąd pierwszej instancji wydał wyrok w nieobecności jednego z pozwanych, któremu wezwanie wcale nie było doręczone z powodu błędnego adresu, temu pozwanemu służy prawo założenia opozycji przeciwko zapadłemu wyrokowi, jako zaocznemu, chociażby inni pozwani uczestniczyli w rozprawie. (1. VI. 1928 r. I. C. 635/28).

Art. 193 i 809. Poza wyłączeniem sędziego z art. 195 i 667 u. p. c, wyłączenie może nastąpić również w innych przypadkach, do których zaliczyć należy uczestnictwo w wydaniu wyroku, następnie uchylonego w drodze kasacji. Jednak, gdy sędzia w tym przypadku sam się nie wyłącza, strona dla zachowania swych praw winna zgłosić odpowiedni wniosek przed przystąpieniem do rozprawy (art. 193 i 669 u. p. c.), jeżeli zaś tego nie uczyniła, traci prawo zarzucania wadliwości postępowania. (30. III. — 20. IV. 1928 r. I. C. 105/28).

Art. 1370¹. Decyzja sądu okręgowego w przedmiocie wyznaczenia arbitrów i ustalenia treści zapisu na sąd polubowny z mocy art. 1370¹ u. p. c. (w redakcji ustawy z 16. VII. 1925 r. D. U. 91, poz. 637) nie ulega zaskarżeniu, wobec czego nie mogą również być przedmiotem zaskarżenia do 2-giej instancji motywy rzeczzonej decyzji, chociażby w tych motywach rozwiązany został zachodzący między stronami zasadniczy spór co do dopuszczalności w danym przypadku jurysdykcji sądu polubownego. (23. III. 1928 r. I. C. 2318/27).

Art. 1572. Wpłacenie postąpionej na licytacji ceny nie przez nabywcę, lecz przez osobę trzecią, nie jest samo przez się dowodem, iż warunki licytacyjne nie zostały wykonane, gdyż sprzeciwiałoby się to zasadom, wyłuszczonej w art. 1236 k. c. (24. V. 1928 r., I. C. 814/27).

Wacław M i s z e w s k i,
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego
(b. zabór austriacki)

Kodeks cywilny.

§ 75. Małżeństwo, zawarte w b. dzielnicy niemieckiej — bez zachowania formy cywilnej, jedynie w formie kościelnej — przed upływem jednorocznego terminu zamieszkania w tejsze

dzielnicy przez osoby pochodzące z b. Galicji, jest ważne. (O. z 25. IV. 1928 Rw 1149/27).

§ 171. Wysokość alimentacji należnej dziecku nieślubnemu od spadkobierców ojca może być ustalona w trybie postępowania niespornego. (O. z 25. IV. 1928 R 256/28).

§ 367. Ustalenie sądu pierwszej instancji, że ten kto nabył rzecz od osoby, nie będącej jej właścicielem, był w czasie nabycia poinformowany o roszczeniach właściciela, nie może być przez sąd odwoławczy zmienione bez ponowienia dowodów przeprowadzonych w pierwszej instancji. Ustalenie to wyłącza dobrą wiarę nabywcy. (O. z 20. IV. 1928 Rw 101/28).

§ 450. Za podatek majątkowy wymierzony od beneficium proboszcza, beneficjat nie odpowiada plonami już zebranymi z beneficium. (O. z 12. IV. 1928 Rw 1231/28).

§ 993 i rozporządzenie o lichwie z 29 czerwca 1924 poz. 575 D. U. R. Z. Odsetki wyższe, niż ustawowo dozwolone, nie mogą być sądownie przyznane, chociażby umowa o odsetki zawarta została jeszcze przed wejściem rzezonego rozporządzenia z 29 czerwca 1924 w moc. (O. z 25. IV. 1928 Rw 950/27).

§ 1118. Jeżeli jeden z współdzierżawców dostał się do niewoli wojennej drugi oświadcza właścicielowi, że dzierżawę dalej prowadzić nie może, właściciel ma prawo rozwiązać natychmiast umowę dzierżawy co do obydwóch współdzierżawców. (O. z 20. IV. 1928 Rw 645/28).

§ 1162 lit. b. Pracodawca nie może być zmuszony do utrzymywania stosunku pracy wbrew swej woli. Pracownik, oddalony ze służby bez przyczyny, ma jedynie roszczenie o odszkodowanie. (O. z 26. VI. 1928 Rw 1430/28).

§ 1175. Umowa, którą najemca sklepu odstępuje drugiemu sklep do sprzedaży towarów za udział w zysku i gwarancją zapłaty czynszu najmu, nie jest umową spółki. (O. z 2. V. 1928 Rw 178/28).

§ 1220. Przyrzeczenie wyposażenia, dane przez matkę córce, nie wymaga dla swej ważności formy aktu notarialnego. Przy oznaczeniu wysokości wyposażenia należnego córce wchodzi w rachubę majątek obojga rodziców. (O. z 28. IV. 1928 Rw 140/28).

§ 1231 k. c. i § 331 ord. egz. Roszczenie syna przeciw rodzicom o ustanowienie wyprawy nie może być przedmiotem egzekucji z powodu roszczeń przeciw synowi. (O. z 24. VIII. 1928 R 519/28).

§ 1409. Odpowiedzialność przejemcy majątku lub przedsiębiorstwa za długi zbywcy, dotyczące tegoż majątku lub

przedsiębiorstwa, nie odnosi się do przejęć dokonanych przed 1. stycznia 1917. (O. z 10. VII. 1928 Rw 497/28).

§ 1435. Roszczenia z § 1435 u. c. przedawniają się w terminie trzydziestoletnim (§ 1479), a nie trzechletnim (§ 1489). (O. z 25. IV. 1928 Rw 4/28).

§ 1486. Przepis § 1486 L. 6 k. c. stosuje się w szczególności do wierzytelności lekarzy gminnych (nie będących funkcjonariuszami państwowymi) z tytułu wynagrodzenia za ich świadczenia, bez względu na to, czy chodzi o wynagrodzenie lekarza za bezpośrednie udzielanie pomocy chorym, czy też za inne usługi, wchodzące oczywiście w zakres jego wiedzy i pracy zawodowej np. funkcje sanitarne i t. p. Roszczenia lekarza gminnego o wypłatę uposażenia służbowego przedawniają zatem w trzy lata. (O. z 30. V. 1928 Rw 1851/27).

Ochrona lokatorów.

Art. 1. Zawarcie umowy o najem lokalu z osobą, która nie jest ani właścicielem ani zarządcą ani lokatorem odnośnego domu, nie stwarza tytułu do ochrony lokatorów, choćby zawierający umowę działał w przekonaniu, że osoba, z którą zawiera umowę najmu, jest upoważniona do jej zawarcia. (O. z 30. V. 1928 Rw 337/28).

Art. 1 i ustawy o publicznych szkołach powszechnych poz. 311/19, 434/20 i 924/23 D. U. R. P. Gminy są wprawdzie obowiązane do dostarczenia kierownikom publicznych szkół powszechnych mieszkania, jednak nie bezpłatnie. (O. z 20. IV. 1928 Rw 656/28).

Art. 2 L. 1 lit. e. Wszelkie mieszkania służbowe nie podlegają w zasadzie ochronie lokatorów, z wyjątkiem mieszkań rządców domu, oraz domów fabrycznych i kopalnianych. Dodatek: „o ile wypowiedzenie pracy nie nastąpiło z powodów uprawniających pracodawcę do zerwania umowy najmu bez wypowiedzenia” jest wyjątkiem od ostatniego wyjątku i odnosi się do domów fabrycznych lub kopalnianych. Gdyby ktoś chciał ten dodatek odnieść do wszystkich mieszkań służbowych, doprowadziłoby to do niemożliwego wniosku, że mieszkanie służbowe nie podlega w zasadzie ochronie lokatorów, ale podlega wówczas, gdy pracownik coś popełnił, za co go można zaraz usunąć. (O. z 26. VI. 1928 Rw 1430/28).

Art. 3. Zobowiązanie się do zawarcia na piśmie umowy o komorne wyższe, niż przewidziane ustawą o ochronie lokatorów, za lokal podlegający ochronie, nie zastępuje zawarcia tej umowy na piśmie. (O. z 2. V. 1928 Rw 96/28).

Art. 11 ust. 1. Nabywca realności nie może celem uzyskania mieszkania dla siebie dogodniejszego, wypowiedzieć lokatora (O. z 20. IV. 1928, Rw. 703/28).

Art. 11 ust. 2 lit. c ustawy śląskiej (odpowiadający art. 11 ust. 2 lit. d ustawy państwowej). Na Śląsku oddanie części mieszkania w podnajem bez zgody właściciela domu lub urzędu rozjemczego dla spraw najmu stanowi ważną przyczynę wypowiedzenia (O. z 20. V. 1928, Rw. 1000/28).

Art. 11 ust. 2 lit. e. Ustawa o ochronie lokatorów nie wymaga do ważności przyczyny wypowiedzenia przez odstąpienie praw najmu przeniesienia na inną osobę praw i obowiązków z kontraktu najmu, ale tylko odstąpienia praw z umowy najmu w całości. Kod. cyw. austr. (§ 1098) nie zezwala najemcy na odstąpienie obcej osobie całego najmu, w przeciwieństwie do ustąpienia najmu w rozumieniu art. 1717 kod. Nap., obejmującego tak przeniesienie praw jak i obowiązków z umowy najmu (O. z 19. VI. 1928, Rw. 1338/28).

Art. 11 ust. 5. Odjęcie mocy egzekucyjnej notarialnemu wypowiedzeniu wykluczyło tem samem drogę sporu sądowego co do tego wypowiedzenia (O. z 19. VI. 1928, Rw. 1387/28).

Art. 13. Nakazane w art. 13 ustawy o ochronie lokatorów przypozwanie podnajemcy do sporu o wypowiedzenie najmu nie zmienia jego materialnego stosunku prawnego, opartego na umowie z najemcą. Podnajemca nie ma zatem prawa bronienia dalszego trwania stosunku najmu wobec właściciela domu, jeżeli najemca nie wnosi zarzutów. Podnajemcy służy jednak w tym wypadku prawo wnoszenia zarzutów na podstawie osobistych stosunków z właścicielem, prawo wstąpienia w stosunek najmu w razie umowy na szkodę lokatora, wreszcie prawo używania zajętej przezeń części mieszkania do sześciu miesięcy (O. z 18. VI. 1928, Rw. 1391/28).

Przerachowanie.

§ 33 ust. 3. Wierzytelność ze stopniem niższym od wierzytelności przerachowywanej wstrzymuje tylko wówczas podwyższenie stawki przerachowania ponad normy §§ 5, 6 i 33 ust. 1 rozporządzenie o przerachowaniu, jeżeli już w czasie wejścia w moc tego rozporządzenia była wpisana do księgi gruntowej (O. z 30. V. 1928, Rw. 764/28).

§ 47 ust. 2. Nie można stosować do przerachowania przepisów postępowania niespornego, jeżeli celem ściągnięcia przerachować się mającej należności zawnioskowano postępowanie egzekucyjne (O. z 22. IV. 1928, R. 251/28).

§ 47 ust. 5. Uchwała o przerachowaniu wydana w "postępowaniu niespornem, stanowi tytuł egzekucyjny dla stopy przerachowania i ulg w spłacie, nie zaś dla sprawy powstania lub zgasnięcia wierzytelności (O. z 20. IV. 1928, R. 246/27).

§ 43. Przedwojenna wierzytelność obywatela czesko-słowackiego, przerachowana prawomocnie na złote w drodze niespornej przy zastosowaniu postanowień rozporządzenia z 14 maja 1924 o przerachowaniu w czasie przed ogłoszeniem umowy polsko-czesko-słowackiej z 23 kwietnia 1925 poz. 256 DURP. z 1926 nie może być ponownie przerachowana jedynie na tej podstawie, że umowa ta weszła w moc (O. plenarne z 19. V. 1928, Rw. 1752/27).

Postępowanie sadowe.

§ 1 nor. jur. oraz art. 17 i 187 ustawy wodnej. Spór o zmianę kierunku wody opadowej należy do właściwości sądów powszechnych (O. z.8. V. 1928, R.w 791/28).

§ 23 nor. jur. Od zgodnych uchwał dwóch instancji, odrzucających wnioski o wyłączenie sędziego, rekurs rewizyjny nie jest dopuszczalny (O. z 20. IV. 1928, R 249/28).

§ 391 pc. Zarzutu kompensaty nie można opierać na roszczeniu, co do którego jest w toku odrębny spór sądowy (O. z 9. VII. 1928, Rw. 967/28).

§§ 482, 488, 498, 513 pc. Jeżeli skarga o zapłatę ceny kupna była oparta na sprzedaży gruntu leśnego, nie można w postępowaniu rewizyjnym opierać żądania skargi na sprzedaży drzewostanu (O. z 20. IV. 1928, Rw. 578/28).

§§ 583 i 584 pc. Wniosek o uznanie zapisu na sąd polubowny za bezskuteczny w myśl § 583 ust 2 L. 2 pc. ma być rozpatrywany zgodnie z przepisem § 584 pc. w zwyczajnym postępowaniu spornem na ustnej, kontradyktoryjnej rozprawie. Od równobrzmiących uchwał sądów niższych instancji zapadłych w tem postępowaniu wykluczony jest w myśl § 528 pc. dalszy środek prawny (O. z 17. IV. 1928, R 266/28).

Ustawa z 25 listopada 1925 poz. 897 DURP. o Trybunale Kompetencyjnym. W myśl art. 11 tej ustawy władza administracyjna lub naczelna zapowiada spór o właściwość w sądzie, w którym sprawa ma się toczyć. Jeżeli zapowiedziała spór w sądzie pierwszej instancji, a sprawa w danej chwili wobec wniesionego środka prawnego jest rozpatrywana przez sąd wyższy, to sąd pierwszej instancji nie może sam zarządzać przerwy

postępowania, przewidzianej w art. 12 tej ustawy, ale winien przedłożyć pismo pochodzące od władzy administracyjnej sądowi wyższej instancji. (O. z 13. III. 1928, R 152/28).

Ustawa hipoteczna i naftowa.

§ 3 ust. hip. Do wydzielenia parcel z wykazu hipotecznego potrzeba zgody wszystkich współwłaścicieli realności objętej tym wykazem. (O. z 25. IV. 1928, R 275/28).

§ 94 ust. hip. i art. 1, 65, 67 ustawy o wykonaniu reformy rolnej. Do nabycia działek przeznaczonych już za zgodą Okręgowego Urzędu Ziemskiego na cele rozbudowy uzdrowiska nie potrzeba szczególnego zezwolenia urzędu ziemskiego. (O. z 17. VII. 1928, R 476 do 480/28).

§§ 9 i 12 noweli naftowej z 9 stycznia 1907. DZPP. Nr. 7. Jeżeli czasowo ograniczone prawo własności pola naftowego zgasło przez upływ czasu, to wpisy z karty D (prawa powrotu) nie mogą być wprost przeniesione na kartę B. Uprawnienia naftowe bowiem jako zgasłe nie może być przeniesione na inną osobę, ale tylko może być na nowo nadane albo na nowo oddzielone od prawa własności nieruchomości. (O. z 19. VI. 1928, R 460/28).

Prawo handlowe i wekslowe.

Art. 367 kod. handl. Komitent może żądać od komisanta wynagrodzenia tylko za te towary, które mu faktycznie oddał do rozporządzenia. (O. z 20. IV. 1928, Rw. 176/28).

§ 14 ord. układowej. Po zatwierdzeniu układu przez sąd układowy wierzyciel dochodzić może przeciw dłużnikowi swej wierzytelności tylko w walucie krajowej w wysokości oznaczonej według § 14 rozporządzenia układowego, choćby wierzytelność pierwotnie opiewała na walutę obcą. (O. z 10. VII. 1928, Rw. 1293/28).

Art. 1 L. 7 art. 2 ust. 1 prawa wekslowego. Własnoręczny podpis jest istotną przesłanką zobowiązania wekslowego, z czym z weksłu nie może odpowiadać osoba, którą na weksłu podpisała osoba inna, choćby z jej upoważnienia (O. z 19. III. 1928, Rw. 508/28). Osoba, która nie podpisała weksłu własnoręcznie, lecz upoważniła do podpisu zastępcę, nie odpowiada wekslowo, jeżeli zastępca zamieścił na weksłu tylko podpis osoby zastąpionej, bez uwidocznienia stosunku zastępstwa. (O. plenarne z 19. V. 1928, Rw. 2483/27).

Art. 38 i 41 prawa wekslowego. Zapłata skuteczniejsza przez dłużnika wekslowego do rąk wierzyciela, który prze-

sta? być posiadaczem weksłu, nie jest skuteczna przeciw nabywcy weksłu. (O. z 22. VIII. 1928 Rw. 1060/28).

Dr. Włodzimierz D b a ł o w s k i ,
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór pruski)

Kodeks cywilny.

§ 134. Przy rozstrzyganiu sporu o prowizję, umówioną w listopadzie 1923 r. w walucie zagranicznej, należy ze względu na art. 6 ustawy z dnia 17. grudnia 1921 o środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej (Dz. U. poz. 741/21) zbadać z urzędu, czy prowizja miała być według umowy uiszczoną w walucie zagranicznej czy też waluta zagraniczna służyła tylko jako miernik do oznaczenia wysokości prowizji w walucie krajowej, (30. III. 28. 346/27).

§ 138. Przy ocenie, czy umowa sprzeciwia się dobrym obyczajom, należy uwzględnić jej treść i cel oraz pobudki, którymi przy zawarciu umowy strony się kierowały. (30. III. 28. 346/27).

§ 146. Natura umowy ubezpieczeniowej wyklucza intencję towarzystwa ubezpieczającego, by oferta zmiany warunków ubezpieczenia lub ofiarowane ubezpieczonemu odroczenie terminu wykupienia polisy miały być skuteczne, gdy dojdą (§ 130 k. u.) spadkobierców ubezpieczonego, który tymczasem zmarł. (21. I. 28. 314/26).

§ 168. Wyraźne nawet postanowienie w pełnomocnictwie, że jest ono nieodwołalne, nie czyni go nieodwołalnym. Pełnomocnictwo abstrakcyjne jest zawsze odwołalne; trwanie pełnomocnictwa kauzalnego zależy od istoty podstawowego stosunku prawnego. (5. VI. 28. 55/28).

§ 181. Pełnomocnictwo zawarte w kontrakcie kupna-sprzedaży nieruchomości i upoważniające kupującego do przewłaszczenia sobie kupionej nieruchomości, nie wyklucza skargi kupującego przeciw sprzedawcy o przewłaszczenie. (3. III. 28. 246/25).

§ 249. W sporze o odszkodowanie ciężar dowodu co do istnienia związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem pozwanego a szkoda powoda spoczywa na powodzie. (23. III. 28. 329/27).

§ 254. Ocenienie stosunku wzajemnej winy stron podlega rozpatrzeniu przez Sąd Rewizyjny, który może w granicach

ustaleń, poczynionych przez sądy niższe, sprawę odmiennie rozstrzygnąć. (4. V. 28. 3/28).

§ 313. Umowy dodatkowe, zawarte po spisaniu kontraktu kupna sprzedaży nieruchomości, nie wymagają formy urzędowej, jeśli nie stwarzają nowego lub nie powiększają pierwotnego zobowiązania sprzedawcy do przeniesienia własności nieruchomości. (23. III. 28. 355/27).

§ 315. Przepis ten zawiera regułę interpretacyjną i nie zabrania stronom umówić się inaczej, w szczególności w ten sposób, że oznaczenie świadczenia ma być pozostawione swobodnemu uznaniu drugiego kontrahenta. W takim przypadku oznaczenie, dokonane przez jednego kontrahenta jest dla drugiej strony bezwzględnie wiążące, chyba, że decyzją strony, która świadczenie określiła, jest przedmiotowo nacechowana brakiem uczciwości lub wykracza przeciw zasadzie zaufania w obrocie lub jest oczywiście niesłuszną. (14. I. 27. 260/26).

§ 326. 1. Mimo, iż dłużnik oświadczył przedtem, że zobowiązania nie dopełni, określenie okresu dodatkowego jest dopuszczalne, jeśli wierzyciel mógł liczyć na to, że dłużnik postanowienie swe zmieni.

2. Dochodząc szkody z powodu niedopełnienia, kupujący może policzyć różnicę między ceną umówioną a ceną, którą zapłacił, kupując towar gdzieindziej, byleby przy zakupie zachował troskliwość porządnego kupca. Różnica między ceną umowną a ceną pokrycia, uiszczoną w markach polskich, da się ustalić tylko przez porównanie obu cen z stałym miernikiem wartości w odnośnych dniach. Miernikiem takim nie może być złoty, którego stosunek do marki obliczono na podstawie przeciętnych w okresach miesięcznych. (13. IV. 28. 384/27).

§ 327. Odstąpienie od umowy może nastąpić przez wniesienie odpowiedniej skargi i nie wymaga do swej skuteczności, by odstępujący równocześnie zaoferował przeciwnikowi zwrot otrzymanego świadczenia. (1. VII 27. 101/27).

§ 361. Wobec niedopełnienia umowy w okresie ściśle oznaczonym wierzyciel ma jedynie prawo, a nie obowiązek, odstąpienia od umowy. Wykonanie prawa tego następuje przez odpowiednie oświadczenie, do złożenia którego dłużnik może wierzyciela wezwać. Jeżeli wezwania nie było, dłuższe milczenie wierzyciela nie pozbawia go prawa żądania dopełnienia umowy. Inaczej zatem niż w prawie handlowem, gdzie w myśl §§ 345, 376 k. h. wierzyciel może żądać dopełnienia umowy tylko wtedy, gdy natychmiast po upływie oznaczone-

go okresu zawiadomi dłużnika, iż trwa przy dopełnieniu umowy. (15. VI. 28. 94/28).

§ 362. Wypowiedzenie hipoteki oraz przyjęcie zapłaty, w celu jej umorzenia, są rozporządzeniem (Verfügung) i tylko wtedy skuteczne, gdy ich dokona wierzyciel lub osoba do jego zastępstwa uprawniona. W świetle przepisów ustawy z dnia 3. lipca 1891 o ustroju gminy wiejskiej. (Zb. ust. prusk. str. 233) urzędnicy kasy gminnej nie są z mocy swego urzędu przedstawicielami gminy, lecz jedynie technicznymi organami wykonawczymi naczelnika gminy. Faktyczne przyjęcie przez kasę gminną pewnej sumy zyskuje znaczenie „przyjęcia zapłaty” dopiero wówczas, gdy łączy się z takim zachowaniem się organów gminnych, do zastępstwa gminy powołanych, że według okoliczności danego przypadku i bez obrazy zasad uczciwości i zaufania w obrocie można się w niem dopatrywać niewątpliwej woli uznania pobrania przez kasę wpłaty za zapłatę, umarzającą zobowiązanie. (17. VI. 27. 72/27).

§ 428. Stosunki prawne, wynikające z wspólności do niepodzielnej ręki, nie są przez kodeks cywilny unormowane drogą przepisów ogólnych, lecz określone przy poszczególnych instytucjach i to z różnemi odchyleniami. Wspólną zasadą, przeprowadzaną we wszystkich postaciach wspólności do niepodzielnej ręki, jest odrębność majątkowa oraz możność wspólnego jedynie dysponowania przedmiotem do wspólności należącym, z czego płynie konieczność wspólnego pozywania czynnego i biernego osób, pozostających w takiej wspólności. (14. V. 27. 224/26).

§ 433. 1. Kontrakt kupna-sprzedaży nieruchomości nie jest dlatego nieważny, że co do tej samej nieruchomości zawarto już przedtem kontrakt kupna-sprzedaży z inną osobą. (17. II. 28. 212/27).

2. Czy cena kupna została zapłacona, winna w sporze między kupującym a sprzedawcą udowodnić ta strona, dla której stwierdzenie zapłaty ma sprowadzić korzystny wynik sporu. (31. XII. 27. 88/27).

§ 447. Niebezpieczeństwo, o którym przepis ten wspomina, ogranicza się do szkody, będącej w związku przyczynowym z przewozem sprzedanego przedmiotu a nie obejmuje szkody, która powstaje z innych przyczyn, n. p. wskutek zajęcia przedmiotu przez władze podczas transportu. (15. VI. 28. 94/28).

§ 508. W myśl przepisów rozporządzenia z dnia 23. grudnia 1928 (Zb. ust. prus. z r. 1919, str. 3) w związku z rozporządzeniem z dnia 18. czerwca 1920 (Dziennik Urzęd. Minist. b.

dz. pr. str. 696) prawo pierwokupu Skarbu Państwa rozciąga się jedynie na grunty rolne i leśne, których obszar przekracza $\frac{1}{8}$ ha. Obszary, nie dające się zaliczyć do rolnych i leśnych, mogą być jednak także objęte prawem pierwokupu, jeśli gospodarczo w takim stopniu są związane z gruntami rolnymi lub leśnymi, że nie posiadają samoistności gospodarczej. (3. III. 28. 246/25).

§ 516. Przyrzeczenie pensji wdowie po długoletnim pracowniku, choć zostało uczynione po śmierci męża, można uważać za zobowiązanie się pracodawcy do dalszego, dodatkowego wynagrodzenia za usługi zmarłego. Zobowiązanie takie nie jest darowizną i wymaga do swej skuteczności jedynie formy pisemnej. (3. III. 28..262/27).

§ 554. Dłuższe bierne zachowanie się wydzierżawiającego wobec dzierżawcy zalegającego z zapłatą czynszu za dwa po sobie następujące terminy można uważać za milczące zrzeczenie się prawa natychmiastowego wypowiedzenia tylko wtedy, jeśli wszystkie okoliczności sprawy, które szczegółowo zbadać i stosownie do przepisów § 286 ustalić należy, wskazują niewątpliwie na to, że mimo uchybień dzierżawcy było wolą wydzierżawiającego zrzec się wspomnianego prawa i stosunek dzierżawny mimo wszystko utrzymać w mocy. (10. II. 28. 242/27).

§ 652.1. W braku odmiennej woli stron warunkiem należności stręcznego jest dojście umowy do skutku a nie jej wykonanie. Umowa nieważna lub skutecznie zacepiona w obliczu prawa, nie istnieje i nie może uzasadnić roszczenia o stręczne. (30. III. 28. 341/27).

2. Pośrednikowi nie należy się stręczne, jeśli wskazana przez pośrednika sposobność do zawarcia kontraktu była interesowanemu już znana lub gdy kontrakt został zawarty na zmienionych warunkach przy udziale innego pośrednika a nie tego, którego pierwotnie użyto. (5. VI. 28. 41/28).

§ 653. Stręcznego może się domagać każda osoba, która świadczyła usługi, w § 652 k. c. określone, jeśli stosownie do zachodzących okoliczności nie można było oczekiwać, że podejmie się pośrednictwa, chociaż na stręczne nie będzie mogła liczyć. (22. VI. 28. 80/28).

§ 1447. Ustanowienie wspólności majątkowej, zwłaszcza gdy w chwili zawarcia umowy zachodzi między małżonkami znaczna różnica majątkowa, może być uznane za ukrytą darowiznę. (12. IV. 28. 367/26).

§ 1508. Małżonkowie mogą przedłużenie wspólności majątkowej wykluczyć pośrednio przez sporządzenie testamentu wspólnego, w którym ustanawiają sobie nawzajem wyłącznymi spadkobiercami. (12. IV. 28. 367/26).

§ 1564. Skutki rozwodu nastają z uprawomocnieniem się wyroku. (4. IV. 28. 373/27).

§ 1565. Pojęcie cudzołóstwa, o którym przepis ten wspomina, pokrywa się z pojęciem cudzołóstwa w znaczeniu § 172 K. K. Błąd, który sprawcę uniewinnia w myśl § 59 K. K., wyklucza zastosowanie przepisów § 1565 k. c. (4. IV. 28. 373/27).

§ 1568. 1. Ocena, czy od małżonka, który dopuścił się również naruszenia obowiązków małżeńskich, można wymagać, aby dalej pozostawał w małżeństwie, jest zagadnieniem prawnym a nie faktycznym. (4. IV. 28. 373/27).

2. Twierdzenia natury obraźliwej, przytoczone w procesie rozwodowym przez jedną ze stron, mogą stanowić przyczynę rozwodu, jeśli przytoczenie ich nastąpiło wbrew przekonaniu, a przynajmniej w wysokim stopniu lekkomyślnie, w zamiarze dokuczenia drugiej stronie a nie w obronie ważnych uprawnionych interesów. (11. V. 56/28).

3. Małżonek, który nie mając konkretnych podstaw do podejrzewania drugiego małżonka o złamanie wiary małżeńskiej, wszczyna dochodzenia przy pomocy agentów, aby zyskać materiały do skonstruowania nowego zarzutu cudzołóstwa, dopuszcza się ciężkiego naruszenia obowiązków małżeńskich. (11. V. 28. 56/28).

§ 1574. W razie orzeczenia rozwodu z przyczyn, oznaczonych w §§ 1565—1568 k. c, zaskarżenie wyroku przez małżonka uznanego winnym rozwodu tylko z powodu nieuznania drugiego małżonka współwinnym, wstrzymuje uprawomocnienie się wyroku W całej rozciągłości. (4. IV. 28. 373/27).

§ 1821. Czy kontrakt kupna-sprzedaży nieruchomości, zdziałany w Wielkopolsce, wymaga do swej skuteczności zatwierdzenia sądu, ocenia się według przepisów austr. kodeksu cywilnego, jeśli kupującymi są małoletni, podlegający władzy małopolskiego sądu nadopiekuńczego. (25. VI. 27. 220/26).

§ 1829 ust. 2. Sprzedający nie może opiekunowi małoletnich kupujących określić dwutygodniowego okresu do zawiadomienia go o zatwierdzeniu kontraktu, jeśli sądem opiekuńczym nie jest sąd wielkopolski. (25. VI. 27. 220/26).

§ 2270. Istnienie ważnego testamentu korrespektywnego czyni późniejszy testament tylko o tyle bezskutecznym, o ile

jego treść sprzeciwia się korrespektywnym postanowieniom pierwszego. (12. 4. 28. 367/26).

2287. Pod względem rozporządzania majątkiem przez czynności prawne między żyjącymi, testament korrespektywny ogranicza pozostałego małżonka narówni z umową dziedziczenia. (12. IV. 28. 367/26).

Kodeks handlowy.

§ 200. Za działających w imieniu spółki akcyjnej uważa się nie tylko osoby, które przed jej zapisaniem występują na zewnątrz w imieniu spółki, lecz także osoby, za których uprzednim zezwoleniem zobowiązanie w imieniu spółki zaciągnięto. W ramach tych odpowiadają również założyciele spółki. (16. III. 28. 321/27).

Prawo wekslowe.

Art. 92. Przy dokonywaniu czynności zachowawczych notariusz może się posługiwać pomocnikiem, jednakże protest musi sam podpisać. (1. VI. 28. 338/27).

Rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

§ 27. 1. Do przyjęcia „kredytu otwartego” nie wystarcza stwierdzenie nagiego faktu „iż w księgach handlowych wierzyciel zapisywał swoje należności i dokonane spłaty pod „debit” i „credit” i że w różnych dowolnych terminach wyprowadzał saldo rachunku. Podstawą istnienia „kredytu otwartego” może być tylko odpowiednia umowa stron, której, zwłaszcza w okresie katastrofalnego spadku waluty, domniemywać się nie wolno.

2. Przy przerachowaniu należności z kredytu otwartego zwłoka dłużnika może stanowić ważną przyczynę, która w myśl przepisów § 11 powoduje wyższą miarę przerachowania. (11. V. 1928, 383/27).

§ 29. a) Przy przerachowaniu niespłaconej ceny kupna należy uwzględnić zmiany w wartości nabytego przedmiotu, wywołane zmianą ogólnych stosunków gospodarczych, od woli nabywcy niezależnych. Zmiany dokonane przez nabywcę nie wchodzą w rachubę. (1. VI. 28. 285/27).

b) Czynsz ustanowiony w pieniądzu nie może być przeliczony jednostronnie na żyto lub według ceny żyta jako jednostki obliczeniowej. (15. VI. 28. 118/28; OSP III 503).

§ 40. 1. Zapłata, przyjęta przez wierzyciela bez zastrzeżeń, nie umarza długu markowego, jeśli została przez dłużnika

dokonana w złotych, po wejściu w życie rozporządzenia o przechowaniu zobowiązań pryw.-prawn. (Dz. U. poz. 213/25) i nie dosięga sumy, która ze względu na rodzaj i czas powstania długu należy się wierzycielowi w myśl przepisów wspomnianego rozporządzenia. (18. II. 28. 306/26).

2. Przyjęcie bez zastrzeżeń zapłaty w zdeprecjonowanej walucie nie pozbawia wierzyciela prawa żądania nadwyżki, jeśli przyjęcie nastąpiło w czasie najwyższej inflacji a otrzymana suma przedstawiała wartość tak znikomą, że nie da się uiścić żadną monetą, (1. VI. 28. 31/28).

Ustawa z dnia 31. lipca 1924 w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców (Dz. U. poz. 741/24).

Przepisy ustawy tej nie stosują się do gruntów o powierzchni do 5 ha, które w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 3. lipca 1919 (Dz. P. P. P. poz. 345/19) nie były w posiadaniu dzierżawców. (30. 3. 28. 345/27).

Ustawa z dnia 3. maja 1909 o ruchu samochodów (Dz. U. Rzeszy, str. 437).

§ 7 ust. 3. Uruchomienie samochodu „bez wiedzy i woli” utrzymującego samochód zachodzi wtedy, gdy sprzeciwia się jego wyraźnej lub domniemanej woli. Dla zwolnienia się od odpowiedzialności, okoliczność tę winien udowodnić utrzymujący samochód. (13. VII. 27. 120/27).

Ustawa z dnia 30. maja 1908 o umowie ubezpieczeniowej (Dz. U. Rzeszy, str. 263).

§ 35. Jeśli nie było wyraźnej umowy odmiennej, ubezpieczony nie może żądać, aby po odbiór pierwszej składki agent ubezpieczeniowy przychodził do ubezpieczonego. (21. I. 28. 314/26).

§ 38. Przed uiszczeniem pierwszej składki ubezpieczające towarzystwo nie odpowiada za szkodę, przewidzianą w umowie. (21. I. 28. 314/26).

Ustawa z dnia 7. czerwca 1871. o odpowiedzialności przedsiębiorstw za szkodę (Dz. U. Rzeszy, str. 207).

§ 1. Siłę wyższą w znaczeniu przepisu tego można przyjąć tylko wówczas, gdy nie wchodzi w grę przypadek, w którym w ruchu przedsiębiorstwa liczyć się trzeba jako z przypadkiem częściej się zdarzającym. Zderzenie wozu tramwajowego z innymi pojazdami należy do przypadków, które się częściej przytrafiają i mają swoją przyczynę właśnie w właściwości ruchu po szynach. (1. VII. 27. 8/27).

Układ Polsko-Niemiecki z dnia 26. sierpnia 1922
(Dz. U. poz. 327/23).

Art. 1. Obie spółki (polska i niemiecka), powstałe z podziału Górnośląskiej Spółki Brackiej pozostają co do hipotek w sui generis wspólności do niepodzielnej ręki i w tym przedmiocie tylko wspólnie mogą być pozywane. (14. V. 27. 224/26).

Ustawa o ustroju sądownictwa.

§ 13. 1. Przy badaniu dopuszczalności drogi sądowej należy uwzględnić twierdzenia i zarzuty pozwanego, zmierzające do wykazania, że stan, który powód przedstawia jako naruszenie jego praw prywatnych, powstał wskutek zarządzeń władz administracyjnych na zasadzie przepisów prawa publicznego. (31. XII. 27. 99/27).

2. Dla sporów o dopełnienie zobowiązań wynikających z wykonania przez Skarb Państwa prawa pierwokupu na zasadzie rozporządzenia z dnia 23. grudnia 1918 (Zb. ust. pr. z V. 1919, str. 3) i z dnia 18. czerwca 1920. (Dz. Urzęd. Minist. b. dz. pr., str. 696) droga sądowa jest dopuszczalna. (3. III. 28. 246/25).

3. Postanowienia ustawy z dnia 24. maja 1861 o rozszerzeniu drogi sądowej (Zb. ust. prusk. str 241) nie uległy zmianie wskutek przepisów ustawy z dnia 3. sierpnia 1922 o Najwyższym Trybunale Administracyjnym — Dz. U. poz. 400/26. (25. II. 28. 189/27).

§ 202 1. 4. Spór o umówione wynagrodzenie między gajowym a jego służbodawcą nie jest sprawą feryjną. (8. VI. 28. 66/28).

Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 38. Prorogacja nie stwarza sama przez się domniemania, że sąd, w umowie wskazany, ma być sądem wyłącznie właściwym. (25. V. 39/28).

§ 52. W sporze wytoczonym przez mężatkę, twierdzenie, że skargę wniesiono za zgodą męża, jest konieczną częścią składową uzasadnienia skargi. (12. IV. 28. 367/26).

§ 63. Dochodząc wspólnie roszczenia, należącego do mienia wniesionego, małżonkowie zajmują w sporze stanowisko koniecznych towarzyszy sporu. Uprawomocnienie się wyroku przeciw jednemu z małżonków wyklucza skuteczne zaskarżenie wyroku przez drugiego małżonka. (11. V. 28. 149/27).

§ 139. Obowiązek Sądu zażądania Wskazania dowodów zachodzi tylko wówczas, gdy istnieją dostateczne podstawy do

przypuszczenia, że strona może istotnie dowody przytoczyć a nie czyni tego tylko wskutek oczywistego przeoczenia. (23. III. 28. 329/27).

§ 198. Doręczenie adwokatowi przez adwokata zależy od zgody adwokata, któremu się doręcza tak, iż w przypadku, gdy adwokat odmówi potwierdzenia odbioru, adwokatowi doręczającemu nie pozostaje nic innego jak uskutecznienie doręczenia za pośrednictwem komornika sądowego. (23. IX. 27. 63/27).

§ 233. 1. Błąd co do daty doręczenia wyroku, wywołany niewłaściwym prowadzeniem aktów podręcznych pełnomocnika, nie może uzasadnić wniosku o przywrócenie zaniedbanego okresu do założenia środka odwoławczego. (25. XI. 27. 97/27).

2. Doręczenie uchwały, przyznającej prawo ubogich dla postępowania rewizyjnego, po upływie okresu do wniesienia rewizji, nie uzasadnia wniosku o przywrócenie do stanu pierwotnego, jeśli podanie o prawo ubogich złożono na jeden dzień przed upływem okresu. (11. V. 28. 114/28).

3. Nieuchronne zdarzenie zachodzi tylko wówczas, gdy nie można było mu zapobiec nawet przy zastosowaniu najdalej posuniętej staranności. Nie wystarczy natomiast do jego przyjęcia brak zawinienia strony lub jej zastępcy. (5. VI. 28. (137/28)).

§ 236. Składając podanie o przywrócenie okresu do założenia rewizji, wnioskodawca winien równocześnie uwiarygodnić okoliczności, na których wniosek opiera. (1. VI. 28. 159/28).

§ 268. Niema zmiany skargi, gdy żądanie ustalenia, że pozwanemu określone roszczenie nie służy, powód oparł pierwotnie na twierdzeniu, że roszczenie zgąsło wskutek zapłaty, a następnie w toku sporu uzasadniał skargę nowym twierdzeniem, że roszczenie to wcale nie powstało. (20. VI. 28. 364/27).

§ 301. W wyroku częściowym nie należy orzekać o kosztach sporu. (5. VI. 28. 55/28).

§ 319. Opuszczenie w sentencji wyroku orzeczenia o zastrzeżeniu w myśl § 599 u. p. c. i o wykonalności wyroku w myśl § 708 1. 7 u. p. c. stanowi usterkę, ulegającą sprostowaniu, jeśli nastąpiło przez zwyczajne przeoczenie wbrew oczywistej treści wydanego wyroku. (3. III. 28. 94/27).

§ 325. Wyrok z zastrzeżeniem dochodzenia praw nie zyskuje prawomocności materialnej, dopóki spór zastrzeżony nie zostanie prawomocnie zakończony. (3. III. 28. 94/27).

§ 445. 1. Pojęcie ugody jest wprowadzie pojęciem prawnym lecz bywa często używane w życiu potocznym i jest dla każ-

dego, nawet mniej inteligentnego zrozumiałe. Wskazanie przysięgi na fakt zawarcia ugody jest dlatego dopuszczalne. (23. III. 28. 355/27).

2. Podpisanie weksla z grzeczności jest pojęciem nieskomplikowanym i może być przedmiotem przysięgi, zwłaszcza w sporze między kupcami. (8. VI. 28. 49/28).

§ 473. Nałożenie przysięgi sędziowskiej na osobę, którą ubezwłasnowolniono z powodu choroby umysłowej, jest niedopuszczalne. (13. IV. 28. 379/27).

§ 519. 1. Z natury postępowania odwoławczego i z dopuszczalności nowych wniosków odwoławczych i ich uzasadnienia wynika, że w razie ogólnikowego sformułowania powodów odwołania nie należy odwołania odrzucić lecz zażądać wyjaśnienia i uzupełnienia przytoczonych zarzutów. (11. II. 28. 237/27).

2. Mimo, że uzasadnienie odwołania wymienia „pозwanych” jako żalących się, należy je uważać za wniesione także imieniem interwenienta ubocznego, występującego po stronie pozwanych, jeśli odwołanie założył wspólny pełnomocnik wyraźnie imieniem pozwanych i interwenienta ubocznego a uzasadnienie, wniesionego przez tegoż pełnomocnika zajmuje się zarzutami, które w niższej instancji przytoczył tylko interwenient uboczny. (12. IV. 28. 367/26).

§ 521. Rozszerzenie skargi w postępowaniu odwoławczym bez wniesienia odwołania (przyłączonego) jest niedopuszczalne. (5. VI. 28. 41/28).

§ 546. 1. Wartość przedmiotu sporu w chwili zawiśnięcia sporu stanowi najwyższą granicę wartości przedmiotu zażalenia w instancji rewizyjnej. (18. V. 28. 34/28).

2. Wartość przedmiotu sporu o wykreślenie sprzeciwu przeciw wpisowi prawa własności ustala Sąd według swego swobodnego przekonania, oceniając interes powoda w wykreśleniu sprzeciwu. (5. VI. 28. 140/28).

§ 571. Zarzut niedopuszczalności postępowania polubownego nie dotyczy wykluczenia drogi sądowej, lecz odnosi się do właściwości sądu. (12. VI. 28. 78/28).

§ 592. Wyrok przeciw dłużnikowi osobistemu nie stanowi w zasadzie dowodu przeciw dłużnikowi rzeczowemu co do istnienia wierzytelności. (3. III. 94/27).

§ 719. 1. Wniosek o tymczasowe wstrzymanie egzekucji należy oddalić, jeśli wniesiona rewizja sama w sobie jest niedopuszczalna. (19. VI. 28. 183/28; 1. VI. 28. 159/28).

2. Wniosek o tymczasowe wstrzymanie egzekucji jest dopuszczalny, mimo, że wnioskodawca mógł przedtem wystąpić z wnioskiem w myśl przepisów § 712 u. p. c. (6. VII. 28. 162/28).

3. Tymczasowe wstrzymanie egzekucji za złożeniem zabezpieczenia jako przez ustawę nieprzewidziane, nie może być zarządzone. (25. VII. 214/28).

Wojciech T r a m p l e r ,
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo

Najwyż. Trybunału Administracyjnego

I. Postępowanie przed Najw. Trybunałem Administracyjnym.

220. Także po wejściu w życie ustawy z 1. VIII. 1923 (Dz. Ust. poz. 712) o środkach prawnych od orzeczeń władz administracyjnych — N. T. A. powołany jest na zasadzie § 20 ustawy o właściwości władz i sądów administracyjnych z 1. VIII. 1883 (Zb. pr. str. 235) do rozpatrywania skarg urzędników miejskich na orzeczenia Wojewody w przedmiocie dyscyplinarnych kar porządkowych. (10. II. 1928 r. L. Rej. 3312/26).

221. Sprawy dotyczące wykreślenia kaucji hipotecznych na zabezpieczenie akcyzy od cukru są, jako sprawy należące do właściwości sądów zwyczajnych, wyłączone z pod orzecznictwa N. T. A. w myśl art. 3 p. a. ustawy o N. T. A. (14. III. 1928 r. L. Rej. 707/28).

II. Postępowanie przed władzami administracyjnymi.

222. Do odwołań od orzeczeń i uchwał związków samorządowych, wnoszonych w myśl art. 18 ustawy drogowej z dn. 10. XII. 1920 Dz. U. p. 32/1921, nie ma zastosowania ustawa o środkach prawnych z 1. VIII. 1923 Dz. U. p. 712. (23. III. 1928 r. L. Rej. 2084/26).

III. Sprawy urzędnicze.

223. Przepis przedostatniego ustępu § 2 rozp. Rady Ministrów z dnia 26. III. 1921 r. poz. 320 Dz. Ust. co do zwolnienia praktykantów od opłat, przewidzianych w art. 7 ustawy emerytalnej z d. 11. XII. 1923 r. ma zastosowanie również do nieegzaminowanych aplikantów sądowych w b. zaborze rosyjskim. (16. II. 1928 r. L. Rej. 4109/26).

224. Przepis przedostatniego ustępu § 2 rozp. Rady Ministrów z dnia 26. III. 1924 r. Dz. Ust. poz. 320 co do zwolnienia praktykantów od opłat, przewidzianych w art. 7 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923, ma zastosowanie również do nieegzaminowanych aplikantów sądowych w b. zaborze austriackim. (16. II. 1928 r. L. Rej. 3030/26).

225. Na mocy art. 54 ustawy z 17. II. 1922 r. poz. Dz. Ust. 164 władza może przenieść w stan nieczynny ustalonego w służbie funkcjonariusza państwowego tylko w tym wypadku, gdy zajmowane przez danego funkcjonariusza stanowisko zostanie przy reorganizacji skreślone z etatu. (4. II. 1928 r. L. Rej. 2219/26).

226. a) Przewidziany w ust. 3 art. 7 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923 r. obowiązek opłacania połowy różnicy w wysokości uposażenia przy osiągnięciu wyższego uposażenia dotyczy wyłącznie funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych, którzy w służbie czynnej jeszcze pozostają, natomiast obowiązek ten ustaje z chwilą przejścia tych osób na emeryturę, niezależnie od terminu przeniesienia ich w stan spoczynku.

b) W myśl art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej grudniowej zamieszkiwanie emeryta na terytorjum Wolnego M. Gdańska nie pozbawia go prawa do dodatku mieszkaniowego. (29. III. 1928 r. L. Rej. 1318/26).

227. a) Wobec przepisu § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. poz. 631 Dz. Ust. w brzmieniu rozporządzeń z dnia 28 stycznia 1925 r. poz. 105 Dz. Ust. i z dn. 31 marca 1925 r. poz. 228 Dz. Ust., władze państwowe nie są obowiązane stosować do podległych im urzędników przed ich ustaleniem względnie nadejściem końcowego terminu ich ustalania, postanowień, dołączonych do cytowanego rozporządzenia, tabel stanowisk.

b) O przynależności urzędnika do jednej z trzech kategorii określonych art. 11 ustawy o państwowej służbie cywilnej decyduje nie stopień wykształcenia danego urzędnika, lecz zajmowane przez niego stanowisko. (9. III. 1928 r. L. Rej. 2258/26).

228. Służba pełniona faktycznie przez funkcjonariusza państwa zaborczego na terytorjum przypadłym Państwu Polskiemu, bezpośrednio po objęciu przez Państwo to władzy na danym terytorjum, nie może sama przez się uzasadniać nawiązania publiczno-prawnego stosunku służbowego między Państwem Polskiem a owym funkcjonariuszem, jeśli następnie postanowiono funkcjonariusza tego do służby polskiej nie przyjąć, a poprzednio nie miał miejsca żaden odmienny pozytywny akt woli ze strony polskiej władzy państwowej, jak odebranie przysięgi czy przyrzeczenia służbowego. (2. III. 1928 r. L. Rej. 18⁹/26).

229. Weryfikacja oraz umieszczenie oficera na liście starszeństwa w pewnym stopniu wojskowym dokonane w trybie

przewidzianym w ustawie z dnia 2 sierpnia 1919 r. poz. 399 Dz. Pr. P. stanowią tylko o prawie tego oficera do danego stopnia, realizacja zaś tego prawa następuje dopiero od chwili zatwierdzenia listy przez Wodza Naczelnego, względnie przez Głowę Państwa. (19. III. 1928 r. L. Rej. 3202/25).

230. a) Wobec przepisów art. 44 i 49 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o postępowaniu dyscyplinarnem poz. 165 Dz. Ust., wykonanie kary dyscyplinarnej winno nastąpić z datą uprawomocnienia się orzeczenia zasądzającego, oraz na podstawie stanu służbowego zasądzonego z tej właśnie daty, a obojętną przytem jest okoliczność, że do wyższej instancji odwoływał się tylko oskarżony, a nie rzecznik dyscyplinarny.

b) W razie jeśli przy orzeczeniu kary dyscyplinarnej odliczenia lat służby, w okresie przypadającym do odliczenia miał miejsce awans zasądzonego urzędnika, wykonanie tej kary pod względem starszeństwa służbowego winno nastąpić w ten sposób, że z czasu już przesłużonego odlicza się okres do daty awansu, a resztę wyrażonego w orzeczeniu dyscyplinarnem czasu odlicza się ze służby po dacie prawomocności tegoż orzeczenia.

c) Przepisy ustawy o państwowej służbie cywilnej w przedmiocie starszeństwa służbowego urzędników nie dotyczą urzędników prowizorycznych. (17. IV. 1928 r. L. Rej. 3618/26).

231. Jeśli funkcjonariusz państwowy czy wojskowy zawodowy, których uposażenie normowane jest przepisami ustawy z dnia 9 października 1923 r. poz. 924 Dz. Ust., przechodzi w drodze mianowania, bez przerwy w służbie państwowej do innego rodzaju służby objętej tą samą ustawą uposażeniową, przyczem otrzymuje stanowisko, zaszeregowane do tej samej grupy uposażenia, jaką dotąd pobierał, zatrzymuje on prawo do uzyskanego już w tej grupie wyższego szczebla. (20. III. 1928 r. L. Rej. 2095/26).

232. Przez wyrażone w art. 5 § 3 ustęp b ustawy z dnia 5 grudnia 1923 roku poz. 1107 Dz. Ust. „uczęszczanie” rozumieć należy nie tylko faktyczne uczęszczanie do szkoły, lecz także Wykazanie przez danego sędziego, względnie prokuratora zdawanie przez jego dziecko przepisanych egzaminów podług programu szkół publicznych. (20. III. 1928 r. L. Rej. 2024/27).

233. Postanowienia art. 98 ustawy z dnia 9 października 1923 o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska poz. 924 Dz. Ust. o ile mówią o oznaczaniu szczebla uposażenia

na podstawie czasu, zaliczonego do dnia wejścia w życie tej ustawy, do wysługi lat, nie dotyczą urzędników prowizorycznych. (4. V. 1928 r. L. Rej. 2715/26).

234. a) Przyznany przez Sąd Dyscyplinarny na podstawie § 98 austriackiej Pragmatyki Służbowej z 25 stycznia 1914 r. dodatek na utrzymanie funkcjonariuszowi państwowemu, wydalonemu ze służby może być zrealizowany tylko w wypadku, jeżeli wydalony funkcjonariusz posiadałby w chwili wydalenia — w myśl ustaw emerytalnych — prawo, w razie przeniesienia w stan spoczynku, do uposażenia emerytalnego.

b) Policzenie do wysługi emerytalnej sędziego w b. zaborze austriackim okresu zawieszenia w służbie, zarządzonego w postępowaniu dyscyplinarnym, — zgodnie z postanowieniem Dekretu Kamery Nadwornej z dnia 3 lipca 1834 r. L. 26774 — następuje tylko w wypadku, kiedy postępowanie dyscyplinarne zakończone zostało zupełnym uwolnieniem od winy i kary lub umorzeniem z powodu braku cech wykroczenia, względnie występkę służbowego.

c) Z zestawienia §§ 2, 6, 8 i 14 ustawy austriackiej z dnia 27 grudnia 1875 r. Dz. Pr. P. Nr. 158 i § 30 austr. Pragmatyki Służbowej z 25 stycznia 1914 r. wynika, że służba funkcjonariusza państwowego w wojsku austriackim, powołanego do tej służby z mobilizacji, o tyle jest zaliczalna do jego wysługi emerytalnej, o ile jest zaliczalna do tej wysługi jego państwowa służba cywilna. (31. I. 1928 r. L. Rej. 1002/25).

235. Art. 12 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923 r., mówiąc w ustępie pierwszym o funkcjonariuszach państwowych stałych, a w ustępie ostatni o praktykantach i funkcjonariuszach mianowanych do odwołania, pozostawia na stronie jedynie funkcjonariuszów kontraktowych, a zatem dotyczy również wszystkich tych funkcjonariuszów kolejowych, których stosunek służbowy nie wynika z prywatno-prawnej umowy, bez względu na nazwę kategorii, do jakiej zostali zaliczeni, a w tej liczbie i nieetatowych. (29. II. 1928 r. L. Rej. 3102/25).

236. Funkcjonariuszowi państwowemu, zwolnionemu ze służby na podstawie art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej, o ile odpowiada on wszystkim warunkom art. 11 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924, przysługuje prawo korzystania z dobrodziejstw przepisów ostatnio powołanego artykułu. (13. III. 1928 r. L. Rej. 3468/26).

237. a) Trwała niezdolność do służby, o której mowa w p. a art. 28 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. — o ile

chodzi o funkcjonariuszy państwa polskiego rozumieć należy, jako trwałą niezdolność do służby na ostatnio zajmowanym stanowisku w służbie czynnej.

b) W wypadkach przyznawania zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszom b. państw zaborczych na podstawie art. 95 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. trwałą niezdolność do służby, o której mowa w p. a art. 28 tejże ustawy, rozumieć należy — wobec treści art. 96 ustawy — jako trwałą niezdolność do służby państwowej wogóle. (14. IV. 1928 r. L. Rej. 2348/26).

238. Przepis art. 81 wzgl. 82 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923 r. zastrzegający niemożność zaliczenia do wysługi emerytalnej czasu służby w b. państwach zaborczych w sposób korzystniejszy, aniżeli to ma miejsce w państwie polskim, nie ma zastosowania do ustalania czasu służby, przewidzianego w ustawach państw zaborczych do nabycia praw emerytalnych. (15. III. 1928 r. L. Rej. 750/26).

239. Doliczenie czasu pracy zawodowej lub służby samorządowej do wysługi emerytalnej może nastąpić jedynie na podstawie art. 97 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., uzależniającego doliczenie czasu pracy zawodowej względnie służby samorządowej do wysługi emerytalnej od zaliczenia do dnia 1 października 1923 r. wspomnianych okresów do dodatków za wysługę lat, dodatku starszeństwa i dodatku za trzechlecie. (9. VI. 1927 r. L. Rej. 1127/25).

240. Na obszarze b. Królestwa Kongresowego w myśl art. 243, 265, 266 i 276 Kod. Cyw. oraz art. 4 ustawy o uposażeniu z dn. 9. X. 1923 r. Dz. Ust. poz. 924 prawo do dodatku ekonomicznego, przewidzianego w art. 20 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923 r. przysługuje nietylko na żony emerytów, pozostające w związku małżeńskim, lecz i na separowane oraz rozwiedzione, o ile obowiązek alimentowania ciąży na b. małżonku. (30. IV. 1928 r. L. Rej. 1529/26).

241. Do odwołań w toku instancji administracyjnych od orzeczeń, opartych na tymczasowych przepisach służbowych z d. 11. VI. 1918 r. względnie ustawie o państwowej służbie cywilnej z dnia 17. II. 1922 r. o ile ustawy te nie zawierają szczególnych odmiennych postanowień, mają zastosowanie ogólne przepisy o środkach prawnych w postępowaniu administracyjnym. (27. III. 1928 r. L. Rej. 3840/26).

242. Szkoły podchorążych i oficerskie nie mogą być uważane za naukowe zakłady państwowe w rozumieniu art. 72 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust.

z r. 1924, uprawniające do dalszego po ukończeniu 18 roku życia pobierania pensji sieroczej, natomiast za takie zakłady winny być uważane Korpusy Kadetów. (19. IV. 1928 r. L. Rej. 1183/26).

IV. Sprawy skarbowe.

A. Należytości i opłaty państwowe.

243. Zamieszczone w art. 20 ustawy z dnia 24 marca 1923 r. poz. 296 Dz. Ust. postanowienie, że w razie wcześniejszej sprzedaży przedmiotu spadkowego władza skarbową ustala szacunek tegoż przedmiotu według wartości w czasie sprzedaży, dotyczy tylko momentu czasowego ustalenia szacunku, nie stwarza zaś dla władzy w przedmiocie sposobów ustalenia wartości przedmiotów spadkowych żadnych dalszych uprawnień ponad wynikające z przepisu art. 6 ustawy z dnia 31 marca 1922 r. poz. 263 Dz. Ust. (2. III. 1928 r. L. Rej. 1892/26).

244. Postanowienia formalnego kontraktu odmienne od warunków punktacji traktowane być winny, ze stanowiska austriackiej ustawy należyciowej z dnia 9 lutego 1880 r. Nr. 50 Dz. U. P., jako zmiana kontraktu, podlegająca opłacie wedle zasad §§ 35 i 48, oraz ustępu 6 lit. a) uwag wstępnych do taryfy wymienionej ustawy. (20. III. 1928 r. L. Rej. 3633/26).

245. Obowiązujące na obszarze b. zaboru austriackiego przepisy rozporządzenia cesarskiego z dnia 15 września 1915 Nr. 279 Dz. Ust. P. o opłatach sądowych, o ile stanowią o skutkach prawnych co do opłat uchylenia wyroku przez wyższą instancję, nie rozróżniają wypadków uchylenia wyroków na zasadzie §§ 471 i 477 proc. cyw. oraz na zasadzie § 496 proc. cywilnej, lecz skutki te normują jednolicie dla obu rodzajów uchylenia. (17. IV. 1928 r. L. Rej. 3474/26).

246. Udzielenie instytucji finansowej przez Ministra Skarbu ulgi w opłatach od pewnych czynności przez instytucję tę dokonywanych, nie opartej jednak na przepisie czy upoważnieniu ustawowem, nie rodziło na obszarze b. zaboru austriackiego, wedle zasad austr. ustawy należyciowej, żadnych uprawnień podmiotowych. (17. IV. 1928 r. L. Rej. 2876/26).

247. a) Akt fuzji dwóch spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, dokonany w ten sposób, że jedna z nich pozostając nadal, przejmuje członków oraz majątek rozwiązanej spółki, podlegał na obszarze b. zaboru austriackiego, wedle przepisów austr. ustawy należyciowej, na zasadzie poz. tar. 55 tej ustawy, opłacie, jako zmiana kontraktu spółki, połączona z powiększeniem się jej kapitału zakładowego.

b) Jeśli w kontrakcie, zdziałanym na obszarze b. zaboru austriackiego, a obejmującym rzeczy nieruchomości i ruchome, nie była osobno podana cena lub wartość nieruchomości i ruchomości, lecz tylko cena lub wartość ogólna jednych i drugich, władza skarbową — o ile nie korzystała z przepisów ustawy z dnia 26 września 1922 poz. 807 Dz. Ust. — winna była, po myśli przepisu, objętego punktem 1 uwag wstępnych do taryfy austr. ustawy należytościowej, wymierzyć opłatę od całego przedmiotu kontraktu wedle stawki dla nieruchomości. (4. V. 1928 r. L. Rej. 3643/26).

B. Podatki państwowe.

248. a) Przerachowanie do wymiaru podatku dochodowego na 1924 r. wierzytelności przedsiębiorstwa, mającego siedzibę w Niemczech, do spółki akcyjnej, mającej siedzibę w Górnośląskiej części Województwa Śląskiego, księgowanej w markach niemieckich, na franki złote według wskazówek p. 3 ustęp 1 § 4 część 2 rozp. Min. Skarbu z dnia 15 lutego 1924 r. Dz. Ust. poz. 165 (względnie 14 marca 1924 r. Dz. Ust. poz. 276), a nie według ustępu 2 tegoż p. 3 nie jest sprzeczne z art. 21 w związku z art. 6 i 13 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. Ust. poz. 607 z 1923 r.) i art. 5 i 7 ustawy waloryzacyjnej z dnia 6 grudnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 1044.

b) Nieuwzględnienie przy wymiarze podatku dochodowego dla Górnośląskiej Spółki akcyjnej w myśl art. 21 ustawy o podatku dochodowym (Dz. Ust. poz. 607 z 1923 r.) długu nie uwidocznionego w księgach ani nie wykazanego w zatwierdzonym bilansie Spółki na rachunku wierzycieli, nie jest sprzeczne z ustawą (art. 21, w związku z art. 6, 8, 10 i 13). (23. II. 1928 r. L. Rej. 2917/25).

249. Na wysokość dochodu z uwagi na art. 65 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. Ust. poz. 411 z 1925 r.), dowód ze znawców po myśli art. 60 leg. cit. jest niedopuszczalny.

b) Wniosek dowodowy ze znawców, zgłoszony przez płatnika na zasadzie art. 60 ustawy — wiąże władzę wymiarową tylko wówczas, jeśli płatnik proponowanych znawców wymienił i określił te okoliczności dla sprawy istotne, co do których mają się oni oświadczyć. (24. I. 1928 r. L. Rej. 1541/26).

250. Zaległą należność Skarbu Państwa w rozumieniu ustępu 1 art. 8 ustawy waloryzacyjnej z dnia 6. XII. 1923 r. Dz. U. poz. 1044 stanowi, o ile chodzi o podatek dochodowy, wymierzony za 1923 r., kwota tego podatku, obliczona w myśl

art. 22 i 23 ustawy z dn. 9. III. 1923 Dz. U. p. 228 (przy zastosowaniu wykładnika wzrostu cen hurtowych). (26. III. 1928 r. L. Rej. 1504/26).

251. Komisja Szacunkowa względnie Odwoławcza winna ustalić, jakie wątpliwości i dlaczego nie zostały usunięte wyjaśnieniami płatnika, jeśli chce zastosować rygor z art. 62 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym (Dz. Ust. poz. 607 z 1923 r.). (28. III. 1928 r. L. Rej. 1167/26).

252. Członkowie Komisji Szacunkowych do spraw podatku dochodowego wybrani przez rady miejskie lub sejmiki względnie rady powiatowe na podstawie art. 33 ustawy z dn. 16. VII. 1920 r. o państwowym podatku dochodowym w brzmieniu ustalonym Rozporządzeniem Min. Skarbu z dn. 14. VII. 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 77 poz. 607), nie mogą być przez te instytucje samorządowe odwołani. (11. IV. 1928 r. L. Rej. 1715/26).

253. Ujemne dla płatnika skutki, wynikające z dokonania wymiaru podatku dochodowego w myśl art. 49 ustęp 5 ustawy (Dz. U. poz. 607 z 1923 r.), trwają także w postępowaniu odwoławczym, zaczem rekurent pozbawiony jest przywilejów z art. 57, 59, 60 i 62 ustawy. (16. IV. 1928 r. L. Rej. 2706/26).

254. Do ulegających opodatkowania w myśl lit. b. p. 3 ust. 1 art. 3 ustawy o państwow. podatku dochodowym w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem Min. Skarbu z dnia 30 kwietnia 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 58 poz. 411) do dochodów z zajęć zawodowych komornika sądowego prócz wynagrodzenia taksowego należy również doliczyć pobrane przez niego kwoty pieniężne na koszty wyjazdu i diety nie uwzględniając przepisom art. 6 tejże ustawy o potrąceniu kosztów osiągnięcia przychodów. (23. IV. 1928 r. L. Rej. 3428/26).

255. Budynki gospodarcze, stanowiące przynależność domu mieszkalnego, położone w gminie miejskiej, nie są zwolnione od państwowego podatku od nieruchomości, chociażby były związane z produkcją rolną, ani na zasadzie § 1 A rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 17. VI. 1924 r. Dz. Ust. poz. 523, ani na zasadzie art. 25 ustawy o ochronie lokatorów z dn. 11. IV. 1924 Dz. Ust. p. 406. (10. II. 1928 r. L. Rej. 2895/26).

256. a) Podstawę wymiaru podatku od nieruchomości w myśl rozp. Prezydenta R. P. z dnia 17. VI. 1924 Dz. Ust. poz. 523 względnie ustawy z dn. 1. IV. 1925 Dz. U. p. 296 ustala się odnośnie lokalu nieoddanego w najem lecz zajętego przez właściciela na zasadzie § 4, jeśli nieruchomość nie jest wyjęta z pod działalności ustawy o ochronie lokatorów z 11. IV. 1924, Dz. Ust. poz. 406.

b) § 13 ustęp 2 rozp. Prezydenta R. P. z 17. VI. 1924 Dz. U. p. 523 o podatku od nieruchomości ma jedynie zastosowanie w przypadkach niemożności ustalenia podstawowego komornego wedle §§ 11 i 12, co winno być ustalone w aktach. (23. IV. 1928 r. L. Rej. 1229/26).

257. Postanowienia art. 2 ustęp 2 zdanie 1 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 746 o podatku majątkowym nie mają zastosowania w wypadkach, w których stosowanie zasad wzajemności jest dopiero przedmiotem między państwowych rokowań. (12. IV. 1928 r. L. Rej. 3954/26).

258. a) Oględziny z art. 34 ustęp 3 ustawy o podatku majątkowym z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. nie należą do środków dowodowych, wspomnianych w art. 37 ustawy i § 14 ustęp 2 rozporządzenia VII Ministra Skarbu z 24 czerwca 1924 poz. 607 Dz. Ust.

b) Przeprowadzenie wspomnianych wyżej oględzin w nieobecności płatnika, względnie bez uprzedniego zawiadomienia go o terminie ich dokonania nie stanowi istotnej wadliwości postępowania.

c) W wypadku oparcia wymiaru na przepisie art. 39 ustęp 2 cytowanej pod a) ustawy należy płatnika, który złożył w terminie żądane wyjaśnienia, zawiadomić o tem, które z nich i z jakiego powodu zostały uznane za niedostateczne. (20. IV. 1928 r. L. Rej. 3652/26).

259. Umowa polsko-gdańska z 17 marca 1924 w sprawie zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu, jako nie opublikowane prawidłowo, nie mogła już z tego powodu w stosunku do krajowych osób prawnych uchylić przepisów art. 2 p. 4 ustawy o podatku majątkowym z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. (30. IV. 1928 r. L. Rej. 2768/26).

260. Obowiązek podatkowy „agentów podróżujących” (komiwojażerów) z art. 8 p. 3) ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 14 maja 1923 poz. 412 Dz. U. R. P. nie odnosi się do tych komiwojażerów, którzy pozostają w stosunku służbowym do firmy, dla której działają i czerpią swój zarobek głównie ze stałego wynagrodzenia służbowego, pobieranego od tej firmy. (6. II. 1928 r. L. Rej. 1933/25).

261. Wartość surowców, zużytych w przedsiębiorstwie, wydobywającym te surowce, w celu uzyskania siły popędowej, nie należy do obrotu, podlegającego podatkowi w myśl art. 5 p. 8 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 14 maja 1923 poz. 412 Dz. Ust. (20. II. 1928 r. L. Rej. 624/26).

262. Opłata konsumcyjna od spirytusu, przypadająca od wytwórni likierów w myśl austr. ustawy z dnia 20. czerwca 1888 r. i z dnia 17. lipca 1899 r. (Dz. p. p. Nr. 95 i 120), nie może być potrącona od przychodu brutto tych przedsiębiorstw, przy ustaleni obrotu do podatku przemysłowego na zasadzie art. 5 p. 8 ustawy z dnia 14. maja 1923 r. Dz. Ust. poz. 412. (8. II. 1928 r. L. Rej. 257/26).

263. Pobranie kary za zwłokę w myśl ustawy z dnia 31. sierpnia 1924 r. Dz. Ust. poz. 721 przy wykupieniu świadectwa przemysłowego w myśl ustępu 2 art. 98 ustawy z dnia 14. maja 1923 r. Dz. Ust. poz. 412 o podatku przemysłowym, nie wyklucza kary grzywny z art. 98 za prowadzenie przedsiębiorstwa bez taryfowego świadectwa. (24. I. 1928 r. L. Rej. 1060/26).

264. Przepis artż 90-go ust. o państw. pod. przem. z dnia 14. maja 1923 r. (poz. 412 Dz. Ust.) winien być stosowany w postępowaniu administracyjno-karnem, normowanem przepisami Rozdział VI. tejże ustawy. (2. IV. 1928 r. L. Rej. 54/26).

265. Ulga z art. 7 lit. a ustawy z dnia 15. lipca 1925 r. Dz. Ust. poz. 550 o państwowym podatku przemysłowym nie dotyczy eksportu wydobytych surowców zagranicę. (5. IV. 1928 r. L. Rej. 5496/26).

266. Posiłkowanie się ilością i wartością towarów w miarodajnym okresie czasu sprowadzonych przy ustalaniu obrotu drogą oszacowania (art. 52 ust. 2, 74 i 76 ust. 2 ustawy z dnia 14. maja 1923 Dz. U. p. 412) nie sprzeciwia się postanowieniom art. 5 p. 1 leg. cit. (21. III. 1928 r. L. Rej. 1133/26).

267. Państwowy podatek od wina, przypadający wedle ustawy z dnia 26. lipca 1918 r., na mocy rozp. Rady Ministrów z dnia 5. grudnia 1921 r. Dz. Ust. poz. 764, nie stanowi części składowej obrotu podlegającego podatkowi przemysłowemu na zasadzie art. 5. p. 8. ustawy z dnia 14. maja 1923 r. Dz. Ust. poz. 412. (23. IV. 1928 r. L. Rej. 1195/26).

268. Jeżeli Komisja szacunkowa uznała księgi handlowe za nieprawidłowe po myśli art. 76 ust. 3 ust. z dnia 14. maja 1923 r. Dz. U. p. 412 o państw. pod. przem. z powodu zaległości w księgowaniu w dzienniku (art. 8 kod. handl. franc. pol.) i braku inwentarza, stwierdzonych w postępowaniu wymiarowym, to Kom. Odw. nie ma obowiązku powtórnego badania ksiąg celem stwierdzenia, że braki powyższe zostały usunięte. (2. V. 1928 r. L. Rej. 1753/26).

269. Ustalenie przez Ministra Skarbu w załączniku do § 26 Rozporządzenia z dnia 8. sierpnia 1925 r. (poz. 560 Dz. Ust.)

spisu surowców niezbędnych dla rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego, nie sprzeciwia się art. 7 p. b Ustawy o podatku przemysłowym z dnia 15. VII. 1925 r., poz. 550 Dz. Ust. (21. V. 1928 r. L. Rej. 4642/26).

C. Podatki i opłaty samorządowe.

270. Z zestawienia art. 2 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r. poz. 747 Dz. Ust. oraz § 1 B. rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dnia 17. VI. 1924 r. poz. 523 Dz. Ust., potwierdzonego art. 1 ustawy z dnia 1. IV. 1925 r. poz. 296 Dz. Ust. wynika, że powiatowym związkom komunalnym w b. zab. ros. służyło w 1925 r. prawo obciążania podatkami na cele inwestycyjne tych tylko budynków, położonych poza obszarem gmin miejskich, które w tymże roku zostały już obciążone państwowym podatkiem od budynków. (6. III. 1928 r. L. Rej. 2214/26).

271. Od czasu wejścia w życie ustawy o monopolu spirytusowym z dnia 31. lipca 1924 Dz. U. R. P. poz. 756 podstawą do obliczania wysokości określonych w art. 11 ustawy o tymczasowym uregul. fin. kom. z dnia 11. sierpnia 1923 Dz. U. poz. 747 dodatków komunalnych do opłat patentowych od miejsc wyrobu i sprzedaży napojów alkoholowych stała się wysokość tych opłat, ustalona w art. 78 ust. o monop. spirytusowym i dołączonej do niego taryfie. (23. II. 1928 r. L. Rej. 2790/25).

272. Zwolnienie osób duchownych od komunalnego podatku dochodowego, służące tym osobom z mocy rozporz. król. z 23. września 1867 r. (str. 1648 zb. pr. pr.); ma zastosowanie do dodatków do państwowego podatku dochodowego, pobieranych na zasadzie art. 6 ustawy z dnia 10. stycznia 1924 r. (Dz. Ust. poz. 110/24). (25. II. 1928 r. L. Rej. 975/26).

V. Obywatelstwo.

273. Nabycie obywatelstwa Litwy Środkowej w sposób określenia art. 1 p. 4 dekretu Nacz. Dow. Wojsk Litwy Środk. z dnia 7. stycznia 1921 r. (Dz. Urzęd. Tymczasowej Komisji Rządzącej w Wilnie z dnia 15. stycznia 1921) nie jest uzależnione od wieku danej osoby. (29. II. 1928 r. L. Rej. 384/26).

274. Przepis zawarty w p. I. ustęp 1 protokołu końcowego do Konwencji Wiedeńskiej (Dz. U. p. 148 ex 1925) ma zastosowanie wyłącznie do wypadków, w których spełnione są wszystkie warunki, wyszczególnione w tymże przepisie. (7. III. 1928 r. L. Rej. 3348/27).

275. Dla nabycia obywatelstwa w Litwie Środkowej na zasadzie art. 1 p. 5 dekretu Nr. 56 Nacz. Dow. Wojsk. Litwy Środkowej z dnia 7. stycznia 1921 (Dz. Urz. Tym. Kom. Rząd. w Wilnie Nr. 4) przez osoby, które w dniu wejścia w życie wymienionego dekretu pracowały w jednej z instytucyj państwowych Litwy Środkowej, jest bez znaczenia okoliczność, czy i jak długo ten stosunek pracy trwał po dniu wejścia w życie tegoż dekretu. (4. IV. 1928 r. L. Rej. 1114/26).

VI. Sprawy rolne.

276. Pociągnięcie osadnika wojskowego do odpowiedzialności karnej nie może, samo przez się, spowodować odebrania nadanej mu działki. (30. IV. 1928 r. L. Rej. 4659/26).

277 a) Do wnoszenia prośby o zezwolenie na przewłaszczenie nieruchomości z mocy pewnej umowy legitymowane są obok osób, które daną umowę zawarły, także osoby, które dalszą umową nabyły daną nieruchomość od pierwszego nabywcy.

b) Okoliczność że nabywca nieruchomości, przed zatwierdzeniem jeszcze przez władze ziemskie umowy, odstępuje tę nieruchomość osobie trzeciej, nie stoi na przeszkodzie zezwoleniu na przeniesienie prawa własności z pierwotnego właściciela wprost na tę osobę trzecią, jeżeli wszystkie trzy strony, przedstawiając istotne warunki obu umów, wspólnie o to proszą. (26. III. 1928 r. L. Rej. 839/26).

278. Wedle art. 51 ustęp 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28. grudnia 1925 poz. 1/26 Dz. Ust. parcelowane obszary użyte mają być z reguły zarówno na uzupełnienie karłowatych gospodarstw, jak i na tworzenie nowych samodzielnych osad przy uwzględnieniu przede wszystkim pierwszej z powyższych grup, a przeznaczenie całego obszaru na jeden tylko z tych celów, pomimo istnienia równorzędnych kandydatów z grupy drugiej zastrzeżone jest decyzją Ministra Reform Rolnych. (19. IV. 1928 r. L. Rej. 2563/26).

279. Postępowanie w sprawach, rozpoznawanych trybem art. 1302 postanowień Komitetu Urządzącego (art. 119 i 120 ustawy o organiz. włościan), w przedmiocie ścisłego określenia rozciągłości serwitutów, zapisanych w tabeli likwidacyjnej, dzieli się na dwa okresy: w pierwszym okresie orzeka komisarz ziemski jako I instancja i Okręgowa Komisja Ziemska jako II instancja, w drugim zaś okresie, dotyczącym treści zaprojektowanego wpisu dodatkowego do tabeli likwidacyjnej, orzeka Główna Komisja Ziemska jako I instancja, Minister Re-

form Rolnych zaś jako II instancja; tak w I okresie od orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, jak i w II okresie od orzeczenia Ministra Reform Rolnych służy prawo skargi do N. T. A. (12. III. 1928 r. L. Rej. 1148/26).

280. Okoliczność, iż kwestja wysokości wynagrodzenia za likwidowane objekty podlega w myśl art. 92 traktatu Wersalskiego właściwości Polsko-Niemieckiego Mieszanego Trybunału Rozjemczego, nie wyłącza właściwości Najwyższego Trybunału Administracyjnego w myśl art. 3 pkt. a ustawy o N. T. A. poz. 400/26 Dz. Ust. do badania legalności orzeczeń, wydanych na zasadzie art. 20 rozporządzenia Rady Ministrów z 6. maja 1925 poz. 357 Dz. Ust. (5. III. 1928 r. L. Rej. 5251/26).

281. Twierdzenie właściciela likwidowanego majątku, że w dniu 10. stycznia 1920 był, z samego prawa obywatelem Państwa Polskiego, nie poparte zaświadczeniem właściwej władzy administracyjnej ogólnej, iż wszczęte zostało w tym Względzie postępowanie przed tą władzą, nie jest dostateczną podstawą do uwzględnienia z tego tytułu wniesionego przeciw likwidacji sprzeciwu, lub choćby nawet do wstrzymania jego załatwienia (por. zasadę prawną B. XXV. h. Nr. 14). (13. IV. 1928 r. L. Rej. 2427/26).

282. Zgodnie z brzmieniem § 6 rozporządzenia Min. Ref. Roln. z 29. kwietnia 1925 poz. 457 Dz. Ust. właściciel gruntu winien udowodnić jedynie fakt niepłacenia tenuty dzierżawnej, obowiązek zaś udowodnienia braku winy niepłacenia ciąży na dzierżawcy. (6. II. 1928 r. L. Rej. 109/26).

283. Postawienie przez dzierżawcę budynków, w wypełnieniu przyjętego w umowie dzierżawnej obowiązku, nie jest pobudowaniem własnego osiedla w rozumieniu art. 4 lit. c) ust z 20. czerwca 1924 r. poz. 617 Dz. Ust. (6. II. 1928 r. L. Rej. 1983/26).

VII. Sprawy samorządowe.

284 a) Z zestawienia art. 29, 60 i 69 dekretu o samorządzie miejskim z dnia 4. II. 1919 r. poz. 140 Dz. Pr. wynika, że unieważnienie zaskarżonej w trybie art. 69 uchwały rady miejskiej i magistratu zależy od swobodnego uznania władzy nadzorczej, która w każdym poszczególnym wypadku ustala na podstawie faktycznych okoliczności, czy materialne zainteresowanie członków rady miejskiej i magistratu miało istotny wpływ na powzięcie zaskarżonej uchwały.

b) Pkt. 1 art. 21 dekretu o samorządzie miejskim przyznaje radom miejskim prawo decyzji w sprawach ustanawiania zasad zarządu i sposobu użytkowania majątku gminy i stanowi

równocześnie przepisy szczególne, o których jest mowa w art. 537 i 1712 Kod Cyw. (27. II. 1928 r. L. Rej. 2188/25).

285. Do dotacji Skarbu Państwa na rzecz Poznańskiego Krajowego Związku Komunalnego na I kwartał r. 1924 na podstawie ustaw z 30. IV. 1873 o dotacji związków komunalnych z 8. VII. 1875 r. o wykonaniu §§ 5 i 68 powyższej ustawy z 2. VII. 1902 o przekazaniu komunalnym związkom prowincjonalnym dalszych rat dotacyjnych, oraz z 11. VIII. 1923 (Dz. Ust. poz. 747) o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, w szczególności art. 35 i 70, stosuje się ustawę z dnia 6. XII. 1923 r. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczenia danin etc. etc. (Dz. Ust. poz. 1044). (28. II. 1928 r. L. Rej. 415/24).

VIII. Sprawy wyznaniowe.

286. Okoliczność, że zajmujący na obszarze b. zaboru austriackiego posesję zastępcy prowadzącego izraelskie księgi metrykalne nie wniósł protestu przeciw rozpisaniem omyłkowo przez władze konkursowi na zajmowaną przez niego posesję, nie powoduje sama przez się utraty z jego strony tej posesji, a to mimo nawet faktu mianowania na podstawie konkursu na daną posesję innej osoby. (2. III. 1928 r. L. Rej. 1511/26).

287. Jeśli postanowienia statutu gminy wyznaniowej żydowskiej na obszarze b. zaboru austriackiego zastrzegały obciążenie gminy wydatkiem względnie zobowiązaniem ponad pewną miarę uchwałe kwalifikowanej większości rady wyznaniowej, to, z uwagi na dane postanowienia, nie wystarczało, że kwalifikowana większość uchwaliła roczny budżet gminy, w którym dany wydatek czy zobowiązanie było przewidziane, lecz większość ta potrzebna była przy uchwale, postanawiającej odnośny wydatek czy zaciągającej stosowne zobowiązanie. (2. III. 1928 r. L. Rej. 1468/26).

IX. Ubezpieczenia.

288. Zasada, że reasumpcja uchwały na tem samym posiedzeniu dopuszczalną jest tylko w obecności członków, którzy brali udział w poprzednim głosowaniu, względnie poprzedniemu ich zawiadomieniu o zamierzonej reasumpcji uchwały obowiązuje również przy posiedzeniach Zarządu Zakładu ubezpieczenia od wypadków. (9. III. 1928 r. L. Rej. 2559/26).

289. Okoliczność, że pracodawca jest osobą prawną jest bez prawnego znaczenia dla dopuszczalności nałożenia nań

przez Zarząd Kasy Chorych kary pieniężnej, przewidzianej w art. 16 ustawy z 19. maja 1920 Dz. U. p. 272 o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby, (8. II. 1928 r. L. Rej. 5106/26).

290. Zawiadowcy spółek z ogr. odp. (ustawa z 6. marca 1906 austr. Dz. U. Nr. 58) jako tacy nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia pensyjnego na zasadzie art. 1 ustawy z 10. czerwca 1921 Dz. U. p. 370. (24. II. 1928 r. L. Rej. 18/27).

291. Banki, jako przedsiębiorstwa obliczone na zysk, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia od wypadków, zatrudnionych w nich urzędników i robotników na zasadzie § 1 ustawy o ubezpieczeniu od wypadków w brzmieniu ustalonym ustawą z 7. lipca 1921 Dz. U. p. 413, gdyż podpadają pod pojęcie zakładów prowadzonych w sposób przemysłowy. (16. III. 1928 r. L. Rej. 25/27).

X. Zawody wolne.

292. Stosownie do przepisów zawartych w art. 3-cim ustawy z dnia 20. grudnia 1921 r. Dz. Ust. poz. 762 osoby, pragnące korzystać z przysługującego im prawa wykonywania praktyki lekarskiej, winny zarejestrować się w odnośnym Ministerstwie składając dowody uprawnień w myśl art. 2-go tejże ustawy. (10. IV. 1928 r. L. Rej. 295/27).

293. Do wymaganego w § 4 ustęp 2 niem. ordynacji adwokackiej w brzmieniu, ustalonym ustawą z 18. lipca 1924 Dz. U. p. 755, jednorocznego czasokresu, przez który kandydat na adwokata ma być czynny jako sędzia, nie zalicza się czasu zawieszenia w urzędowaniu. (28. III. 1928 r. L. Rej. 1818/27).

XI. Opieka nad ubogimi.

294. Uchwały Wydziału Powiatowego względnie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w przedmiocie wsparcia ubogich, zapadłe na zasadzie par. 41 pruskiej ustawy o właściwości władz administracyjnych z dnia 1. sierpnia 1883 r., są ostateczne zarówno dla ubogich, jak i dla wspierającego związku ubogich. (26. V. 1928 r. L. Rej. 1420/26).

XII. Ochrona znaków przemysłowych.

295. Określenie wynalazku uła pewnej konstrukcji przez słowa „uł polski” nie jest dostatecznym oznaczeniem wynalazku w rozumieniu art. 31 ustawy z 5. lutego 1924 r. Dz. U. poz. 306. (9. III. 1928 r. L. Rej. 2005/26).

Dr. Włodzimierz Orski
Prezes Najwyższego Trybunału Admin.

B. Inne sprawy sądowe

Pokrzywdzenie sędziów powiatowych i naczelników sądów powiatowych w Prawie o ustroju sądów powszechnych, oraz w Przepisach uposażeniowych

Sędziowie grodzcy i naczelnicy sądów grodzkich w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6. lutego 1928 poz. 93 Dz. U., dotyczącem prawa o ustroju sądów powszechnych zostali w porównaniu do sędziów wyższych instancji pokrzywdzeni.

Pomijając już cały szereg drobiazgowych postanowień, świadczących o tem pokrzywdzeniu, wystarczy przytoczyć kilka zasadniczych przepisów, które wymownie dowodzą niczem nieusprawiedliwionego, krzywdzącego traktowania sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich.

Art. 11 rozporządzenia o ustroju sądów przepisuje, że naczelnikiem sądu grodzkiego jest jeden z sędziów sądu grodzkiego wyznaczony przez Ministra Sprawiedliwości.

Jeżeli nawet sędzia grodzki ma być nominowany, nie wiadomo dlaczego naczelnik sądu grodzkiego ma być objęty jedynie administracyjnym aktem wyznaczenia i to nie przez Kolegium sędziowskie sądu przełożonego, względnie wyższego, ale przez centralną władzę administracyjną.

Wszakże nawet sędziego pokoju w pewnych wypadkach (Art. 189 i 190 cyt. rozp.) mianuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 90 rozporządzenia o ustroju sądów powszechnych w § 3 przepisuje, że sędziów grodzkich mianuje na dane stanowisko Minister Sprawiedliwości. Natomiast wszystkich innych sędziów o uniwersyteckiem wykształceniu prawniczym mianuje Prezydent Rzeczypospolitej.

Tego rodzaju decyzja bez żadnego uzasadnienia wyróżnia niekorzystnie sędziów grodzkich w przeciwstawieniu do innych sędziów, jakkolwiek sędziowie grodcy posiadają to samo wykształcenie, co i inni sędziowie wyższych instancji i każdy sędzia wyrokując jest przedstawi-

ciem sądu, który w myśl art. 74 Konstytucji wymierza sprawiedliwość imieniem Rzeczypospolitej Polskiej. To niekorzystne wyróżnienie sędziów grodzkich sprzeciwia się poniekąd przepisowi art. 76 Konstytucji, postanawiającemu, że sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej, a poza tem są sędziowie pokoju, wybierani przez ludność, do których właśnie w pewnych wypadkach zgodnie z art. 76 Konstytucji („o ile ustawa nie zawiera innego postanowienia”) i artykułami 189 i 190 rozporządzenia o ustroju sądów może być stosowany akt nominacji przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 100 rozporządzenia o ustroju przepisuje dla sędziów „ślubowanie” wobec prezesa, a więc dla sędziów grodzkich wobec prezesa Sądu okręgowego.

Jeżeli dotąd naczelnik sądu powiatowego sędziów powiatowych nawet zaprzysięga, co jest uroczystszym aktem od ślubowania, nie wiadomo dlaczego w tej mierze ukrócono dotychczasowe prawa naczelników sądów powiatowych względnie grodzkich.

Sprzeciwia się to wyraźnie artykułom 65 i 66 rozporządzenia o ustroju sądów, gdzie między kierownikami sądów, pierwszym prezesem sądu najwyższego, prezesami sądów apelacyjnych i sądów okręgowych umieszczeni są także naczelnicy sądów grodzkich, którzy tedy w ślad art. 65 rozporządzenia o ustroju sądów powinni pełnić czynności administracji sądowej w swoim zakresie działania, a przeco odbierać ślubowanie, czy przysięgę od sędziów grodzkich.

Art. 101 rozporządzenia o ustroju sądów powszechnych przepisuje, że prezes właściwego sądu ma prowadzić dla każdego sędziego osobny wykaz stanu służby. Jeżeli w ślad art. 66 rozporządzenia o ustroju sądów powszechnych naczelnik sądu grodzkiego jest kierownikiem tego sądu i jeżeli w ślad art. 65 powyższego rozporządzenia czynności administracji pełnią kierownicy sądów, znowu nie wiadomo dlaczego w art. 101 rozporządzenia o ustroju sądów pozbawiono przecież naczelnika sądu powiatowego, względnie grodzkiego jednej z zasadniczych czynności administracyjnych, a mianowicie prowadzenia wykazu stanu służby sędziów grodzkich.

Art. 114 rozporządzenia o ustroju sądów ponownie wyróżnia niekorzystnie sędziów grodzkich, a wśród nich i naczelników sądów grodzkich co do wymiaru wypoczynku.

Przepis § 1 art. 114 postanawia, że sędzia grodzki ma prawo jedynie do 5-tygodniowego, inni zaś sędziowie do 6-tygodniowego wypoczynku.

Dlaczego znowu to niekorzystne pokrzywdzenie sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich co do ustalenia okresu wypoczynku w porównaniu z innymi sędziami?

Wiadomo powszechnie z praktycznego doświadczenia o ustroju sądów, że właściwie zawsze i wszędzie, we wszystkich urzędach i władzach najwyższy ciężar pracy już z natury rzeczy spoczywa na urzędach najniższych I instancji.

To samo odnosi się do sądów.

Sędziowie grodzcy mając najszerszą i największą styczność z ludnością i opracowując wiele spraw w sposób przygotowawczy dla sądów wyższych instancji, czy to jako sądy I instancji, czy to jako sędziowie prowadzący dochodzenia i śledztwa w zastępstwie właściwych sędziów śledczych, czy to w drodze licznych rekwizycji cywilnych i karnych sądu okręgowego — ponoszą niewątpliwie wielki i odpowiedzialny ciężar pracy.

Jeżeli urzędnicy kancelaryjni powyżej 20 lat służby mają ustawowo zagwarantowany 6-tygodniowy wypoczynek (art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej) — ładnie będzie przy nich wyglądał sędzia grodzki względnie naczelnik sądu grodzkiego, mający urlop ferjalny krótszy.

Jeżeli sędziowie już z natury rzeczy mają pracę szczególnie ciężką i wyczerpującą, to należy się im niewątpliwie dłuższy wypoczynek i miarę powinny stanowić jedynie chyba lata służby, a nie czy się jest sędzią grodzkim, czy sędzią okręgowym i t. d.

Wszakże stanowisko sędziego grodzkiego, względnie naczelnika sądu grodzkiego może zajmować i zajmować będzie w licznych wypadkach sędzia liczący lat wieku powyżej 40, a nawet powyżej 50, a służby powyżej 20 i 30 lat — gdy tymczasem stanowisko sędziego okręgowego mogą zajmować i będą zajmowali oprócz starszych sędziów także sędziowie, liczący lat powyżej 30. Jeżeli sędzia ma być wedle oświadczenia ś. p. Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej Prof. Dra Fiericha przedstawicielem współczesnej kultury, gdzie będzie mógł sędzia znaleźć czas na wybitnie rozsze-

rzające światopogląd i kształtujące podróże zagranicę, jeżeli tak krótki okres wypoczynku nie wystarczy nawet na cele kuracji i niezbędnego wytchnienia po ciężkiej, odpowiedzialnej pracy?

Pokrzywdzenie sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich w rozporządzeniu o ustroju sądów powszechnych niczem się nie da usprawiedliwić. Wyżej przytoczone krzywdzące sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich postanowienia rozporządzenia o ustroju sądów powszechnych są szkodliwe w pierwszym rzędzie dla wymiaru sprawiedliwości.

Postanowienia te nie zachęcą wcale młodych i zdolnych prawników do wstępowania do służby sądowej, gdzie czyni się niesprawiedliwioną różnicę między sędziami o równym wykształceniu, równych obowiązkach i równej odpowiedzialności.

Te krzywdzące sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich postanowienia tem dotkliwiej odczuliby sędziowie grodzcy i naczelnicy sądów grodzkich, że byłyby one degradacją i pomniejszeniem tych uprawnień, jakie dotąd posiadali.

W każdym razie czynienie nieuzasadnionych różnic zdolne jest wywołać fermenty i rozgoryczenie służbowe w całych szeregach sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich, którzy wśród sędziów tem się wprawdzie wyróżniają, że — nie mówiąc o sędziach pokoju — są sędziami najniższej instancji, ale z drugiej strony mając najżywszą i najczęstszą styczność z ludnością, ponosząc odpowiedzialny bardzo i stosunkowo największy ciężar służby, a mając być nawet instancją odwoławczą w stosunku do orzeczeń sędziów pokoju — nie powinni z wyżej przytoczonych motywów i w ogólności **dla dobra sądownictwa** i dla dobra wymiaru sprawiedliwości być parjasami wśród sędziów o równym wykształceniu, równej odpowiedzialności i równych obowiązkach.

Sędziowie grodzcy i naczelnicy sądów grodzkich należąc do korpusu sędziowskiego, dla którego wymogiem niezbędnym ma być wykształcenie prawnicze, tem dotkliwiej jako prawnicy i jako sędziowie odczuwaliby wyrządzoną im przez wyżej przytoczone przepisy krzywdę i niesprawiedliwość.

Rozgoryczenie wśród sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich nie będzie wogóle požądaniem dla dobra służby, w szczególności zaś rozgoryczenie to obejmie cyfrowo przeważającą ilość sędziów, bo nie ulega wątpliwości, że wśród sędziów Rzeczypospolitej sędziowie grodzcy i naczelnicy sądów grodzkich liczbowo będą stanowili większość i to znaczną całego korpusu sędziowskiego.

Także sprawa uposażenia sędziów w ogólności, a sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich w szczególności domaga się szybkiej i istotnej **poprawy**.

Jeżeli ustawa konstytucyjna z 17 marca 1921 w art. 80 postanowiła, że „uposażenie sędziów określi osobna ustawa”, to miała niewątpliwie na celu **korzystne wyróżnienie sędziów co do uposażenia, uzasadnione szczególnem**, na zasadniczych postanowieniach Konstytucji opartem, odpowiedzialnem **stanowisku**, jakie sędziowie w ustroju Rzeczypospolitej Polskiej zajmują (art. 2 i 74 i nast. ustawy Konstytucyjnej).

Tymczasem smutna rzeczywistość przyniosła sędziom rozczarowanie.

Nie mówiąc już o tem, że cały szereg urzędników administracyjnych o równem stanowisku pobiera korzystniejsze od sędziego uposażenie (n. p. starosta z dodatkami funkcyjnymi i autonomicznymi w porównaniu do sędziego grodzkiego i naczelnika sądu grodzkiego) — widzimy naprzykład w porównaniu ze stosunkami służbowymi nauczycielstwa szkół powszechnych, że rzekomo uprzywilejowani co do uposażenia sędziowie Rzeczypospolitej Polskiej nie mają nawet tego, co — o niższem, niż sędziowie wykształceni — nauczycielstwo szkół powszechnych, które zresztą całkiem słusznie posiada awans automatyczny.

Wedle ustawy nauczycielskiej każdy nauczyciel, czy w zapadłej wiosce górskiej, czy w mieście stołecznem, przechodzi automatycznie od X grupy do VII grupy uposażenia, względnie nawet wrazie wykształcenia średniego do V grupy uposażenia, natomiast sędziów w demokratycznym ustroju państwowym podzielono na klasy, gorsze od dawnych c. k. rang, bo przy dawnym systemie w b. zaborze austriackim mógł sędzia powiatowy czy naczelnik sądu powiatowego w miejscu awansować nawet do rangi sędziego apelacyjnego, co dzisiaj jest wykluczone.

Wynagrodzenie za kierownictwo naczelników sądów powiatowych, względnie w przyszłości grodzkich w sumie 100 punktów miesięcznie jest zbyt niskie, nie odpowiada nakładowi pracy kierownictwa i nie równa się wynagrodzeniu za kierownicze czynności w innych dykasterjach, choćby tylko porównać wynagrodzenie za kierownictwo równorzędnego stanowiskiem dyrektora szkoły średniej w ilości 225 punktów miesięcznie.

Nietylko jednak zasadnicza ustawa uposażeniowa, ale także dodatkowe przepisy krzywdzą sędziów, a szczególnie sędziów grodzkich.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 poz. 826 Dz. U. o należnościach za podróże służbowe, delegacje i t. d. w § 10 w razie przejazdu koleją lub statkiem zwraca sędziom powiatowym i naczelnikom sądów powiatowych, pobierającym uposażenie według grupy A jedynie cenę biletu II klasy, chociaż ten sam sędzia adwokatowi musi przyznać wedle taryfy adwokackiej cenę biletu I klasy i chociaż wyżej przytoczone rozporządzenie równorzędnym urzędnikom administracyjnym, jak naprzykład starostom i kierownikom starostw przyznaje zwrot ceny biletów I klasy.

P. T. Czynniki, w których mocy naprawa i zapobieżenie grożącej sędziom grodzkim i naczelnikom sądów grodzkich krzywdzie na wypadek, gdyby te niekorzystne postanowienia rozporządzenia o ustroju sądów, oraz przepisów uposażeniowych miały być utrzymane w mocy, rozpatrzą niewątpliwie życzliwie powyższe zarzuty i postarają się o zrealizowanie słuszných życzeń sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich.

Dla dobra wymiaru sprawiedliwości pożądane są koniecznie następujące zmiany postanowień o ustroju sądów powszechnych i uposażeniowych w następujących kierunkach:

1. Sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich mianuje Prezydent Rzeczypospolitej.
2. Naczelnik Sądu grodzkiego jako organ administracyjny w swoim zakresie działania w ślad art. 65 i 66 rozporządzenia o ustroju sądów pełni wszystkie czynności innemi odbiera również od sędziów grodzkich ślubowanie, względnie przysięgę i prowadzi wykaz stanu służby.

3. Termin wypoczynku dla sędziów sądu najwyższego, apelacyjnych, okręgowych, i grodzkich **wynosi 8 tygodni dla sędziów starszych powyżej 20 lat służby, a 6 tygodni dla sędziów poniżej 20 lat służby**, (identyczne żądanie przedstawił w roku 1924 Związek sędziów i prokuratorów Oddział w Poznaniu).
4. Sędziom grup uposażenia A. B. i C. zapewnić należy awans automatyczny na podstawie którego w ciągu 35 lat służby każdy sędzia, bez różnicy czy jest sędzią grodzkim, okręgowym i apelacyjnym przechodzi po 12 latach służby, wrazie pozostawania na dotychczasowym stanowisku, do grupy B uposażenia, po 22 latach służby do grupy C szczebel d) uposażenia, a po 30 latach służby do grupy D szczebel d) uposażenia.
Sędziowie Sądu Najwyższego mieliby w takim razie specjalne dodatki funkcyjne.
5. Sędziom grupy A. należy się przy podróżach służbowych, delegacjach i t. d. zwrot ceny jazdy koleją lub statkiem wedle stawki dla I. klasy.

Dr. Władysław Dymek
Naczelnik Sądu Pow. w Kętach
województwo krakowskie.

Wzajemna pomoc w Zrzeszeniu sędziów i prokuratorów

Na podstawie uchwały nadzwyczajnego walnego zgromadzenia z dnia 3. czerwca r. b. utworzona została w łonie Zrzeszenia sędziów i prokuratorów „Kasa Zapomogowa”, jako wyraz wzajemnej pomocy koleżeńskiej.

Celem „Kasy” jest udzielenie doraźnej pomocy osieroconym rodzinom zmarłych członków Zrzeszenia, w postaci jednorazowej zapomogi pieniężnej w kwocie 1 zł 50 gr, pomnożonej przez liczbę członków, co obecnie przy liczbie, przekraczającej 2.600 członków wyniesie około 4.000 zł.

Podstawą finansową swojej działalności „Kasa” ma w specjalnych składkach członków, którzy wpłacają po 5 zł miesięcznie. Nadto stworzony będzie pewien kapitał rezerwowy, powyższe bowiem składki będą wpłacane, poczynając od 1. X. r. b., zapomogi zaś będą udzielane dopiero od 1. I. roku przyszłego. Trzymiesięczny więc ten okres da możliwość zgromadzenia kilkudziesięciu tysięcy złotych, które będą gwarancją regularnego w czasie właściwym wypłacania zapomóg. Korzyści z należenia do „Kasy” w porównaniu z ciężarem (60 zł

rocznie) są dość znaczne. Można się spodziewać jeszcze znaczniejszych, jeżeli wszyscy sędownicy zechcą przystąpić do Zrzeszenia. Obecnie z ogólnej liczby sędziów i prokuratorów całego państwa, wynoszącej według danych ministerstwa sprawiedliwości 3496 osób, do Zrzeszenia należy około 80%. Cyfra ta świadczy o pomyślnym rozwoju korporacji i daje podstawy do horoskopów dodatnich na przyszłość.

Z uznaniem należy podnieść jednomyślność opinii sędowników ze wszystkich dzielnic, z jaką przyjęta została inicjatywa założenia „Kasy”. Drobnie trudności, jakie powstawały przy układaniu statutu, przy dobrej woli dały się usunąć z łatwością.

Wacław M i s z e w s k i.